

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACH301-OBE-2023-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2023 09:00 CEST	Termin:	2023 VÅR
Sluttdato:	25-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave - Bergen		
Flowkode:	203 BACH301 1 OBE 2023 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	336
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	10454
----------------------	-------

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	52
Andre medlemmer i gruppen:	280, 552

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

BACHELOROPPGAVE

Hvordan er barnehageansattes holdninger og forståelse for barns seksualitet og kjønnsidentitet?

How is the kindergarten employee's attitude and understanding towards children's sexuality and gender identity in kindergarten?

Kandidatnummer: 280/336/552

Bacheloroppgave i barnehagelærerutdanning

BACH301

Fakultetet for lærerutdanning, kultur og idrett (FLKI)

Avdeling for lærerutdanning

Barnehagelærerutdanning

Veileder: Michael Ivan Hertzberg

Antall ord: 10454

25.05.2023

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. *Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.*

Forord

Denne våren har vi som en gruppe ved Høgskolen på Vestlandet skrevet en bacheloroppgave om barns seksualitet og kjønnsidentitet. I løpet av disse tre årene på barnehagelærerutdannelsen har vi lagt merke til at det har vært mangel på undervisning- og pensumlitteratur når det kommer til temaet om barns seksualitet og kjønnsidentitet. Dette temaet er i tillegg et personlig tema for vår gruppe, og derfor var denne mangelen i utdanningen vår noe vi reagerte på. Videre har vi vært nysgjerrige og lurt på hvordan dette blir jobbet med i barnehagen, og hvordan personalets holdninger vanligvis er. Derfor har vi valgt å fordype oss i dette viktige temaet.

Først vil vi rette en stor takk til veilederen vår, Michael. Tusen takk for at du har vært så engasjert til oppgaven vår, og vært så oppmuntrende og hjelpsom som du har vært. Når vi har rotet oss bort i våre egne tanker, har du klart å veilede oss tilbake til fornuft. Å ha en veileder som oppriktig bryr seg om temaet vårt, har vært alfa og omega.

Videre vil vi takke familie, venner og klassekamerater for all støtte som dere har gitt oss. Det at alle har reagert med stort engasjement og nysgjerrighet til temaet vårt, har vært utrolig gøy og motiverende. Vi vil også takke alle som har tatt seg tid til å svare på spørreundersøkelsen vår og representanten fra Rosa kompetanse som stilte til intervju.

Sist, men ikke minst vil vi takke hverandre for at vi har jobbet godt sammen, motivert hverandre, støttet hverandre gjennom utallige mentale breakdowns og vært utrolig forståelsesfulle og tålmodige med hverandre. Sammen kom vi i mål.

Bergen, 25.05.2023

Sammendrag:

I vår bacheloroppgave har vi valgt å skrive om tema knyttet til barns seksualitet og kjønnsidentitet. Målet med oppgaven er å finne ut hvordan de voksne i barnehagen tilnærmer seg temaet, og hvordan deres holdninger er til et slikt tabubelagt og kontroversielt tema. Vi har derfor valgt å formulere problemstillingen slik: «Hvordan er barnehages holdninger og forståelse for barns seksualitet og kjønnsidentitet?». For å belyse vår problemstilling har vi tatt i bruk kvalitativ forskningsmetode. Vi laget en kvantitativ spørreundersøkelse som vi sendte ut til ansatte i ulike barnehager. Personene som deltok i spørreundersøkelsen er barnehageansatte i ulike aldre, menn og kvinner med ulike arbeidserfaringer.. Denne spørreundersøkelsen ble også sendt ut i en Facebook gruppe og som en link på e-post til ulike barnehager. Vi har også gjennomført et intervju med en representant fra Rosa kompetanse. Intervjuet og spørreundersøkelsen har vi drøftet i lys av aktuell teori. Vi har drøftet resultatene som vi har fått med vår forståelse av temaet, hvor vi videre har konkludert og tatt et utgangspunkt ut ifra problemstillingen.

English summary:

In our bachelor's thesis, we have chosen the topic of how the kindergartens' attitudes towards children's sexuality and gender identity is. Our goal with the task is to find out how the adults in the kindergarten are approaching the subject, and how their attitudes are towards such a controversial theme. We chose to formulate the issue as follows: "How is the kindergarten employee's attitude and understanding towards children's sexuality and gender identity?". To shed light on our chosen problem, we have conducted a quantitative survey that we sent out in a Facebook group, and to employees in the kindergarten in different kindergartens. The persons who answered the survey are people who work in the kindergarten within different ages, men and women with different work experience and different views. We have also conducted a qualitative interview with a representative from Rosa kompetanse. The survey and interview are discussed and analyzed in the light of relevant theory. We have discussed the results that we have obtained with our understanding of the topic, where we have further concluded and taken a point based on our problem.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Sammendrag:	3
<i>English summary:</i>	3
1.0 Innledning	6
2.0 Begrepsavklaring og hovedteori	7
2.1 <i>Seksualitet</i>	7
2.2 <i>Kjønn</i>	8
2.3 <i>Begrepene Normal og Vanlig</i>	10
2.4 <i>Hvordan vi velger å skille normal og vanlig</i>	11
2.5 <i>Vanliggjøring</i>	11
2.6 <i>Hvordan kan personalet arbeide med vanliggjøring</i>	12
2.7 <i>Hvorfor det er viktig å arbeide med vanliggjøring</i>	12
2.8 <i>Skam og stolthet</i>	13
2.9 <i>Motstand</i>	14
3.0 Antagelser	15
4.0 Valg av metode - Empiri	16
4.1 <i>Kvalitativ og kvantitativ metode</i>	17
4.2 <i>Informanter og datainnsamling</i>	18
4.3 <i>Spørreundersøkelse</i>	20
4.4 <i>Intervju</i>	20
4.5 <i>Forskningsetikk</i>	21
5.0 Resultatpresentasjon og analyse	22
5.1 <i>Funn ved syn på seksualitet i forhold til spørreundersøkelse</i>	22
5.2 <i>Funn ved kjønnsidentitet i forhold til spørreundersøkelsen</i>	23
6.0 Drøfting	25
6.1 <i>Hvordan er personalets forståelse og holdninger</i>	25
6.2 <i>Motstand rundt seksualitet og kjønnsidentitet i barnehagen</i>	28
7.0 Avslutning	29

<i>7.1 Veien videre</i>	31
8.0 Litteraturliste	33
<i>8.1 Vedlegg 1:</i>	36
<i>8.2 Vedlegg 2:</i>	52

1.0 Innledning

I denne bacheloroppgaven skal vi skrive om barns seksualitet og kjønnsidentitet. De siste årene har temaet seksualitet og kjønnsidentitet vært veldig i vinden, og blitt stadig mer relevant. Vi skal se på *hvordan personalets holdninger og forståelse er* når det kommer til barn, og hvordan de handler ut fra deres verdier og handlinger. Når vi stiller disse spørsmålene fører dette til at personalet må reflektere over sine egne holdninger og verdier, noe som gjør dem mer bevisst. Eidhamar og Leer-Salvesen (2016) påpeker at bevissthet over våre egne verdier er viktig når vi behandler et etisk tema som barns seksualitet og kjønnsidentitet.

Rammeplanen (2017) sier at “Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn” (KD, 2017, s.10). Det kommer dermed frem i styringsdokumentene til barnehagen at barnehageansatte skal jobbe med barns seksualitet og kjønnsidentitet. Rammeplanen (2017) sier videre at “barnehagen skal synliggjøre et mangfold av familieformer og sørge for at alle barn får sin familie speilet i barnehagen” (KD, 2017, s. 10). Videre skal “barnehagen bidra til trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd, samt forebygge krenkelser og mobbing” (KD, 2017, s.11). Derfor har det vært viktig for oss å inkludere barnehageansatte gjennom en spørreundersøkelse. Vi har sendt ut en slik undersøkelse slik at de svarer på om de jobber aktivt med denne tematikken eller ikke.

En av grunnene til at vi valgte dette temaet er fordi at barns seksualitet og kjønnsidentitet er svært tabubelagt av veldig mange. “For mange er seksualitet ennå skam- og tabubelagt, noe som gjør at enkelte kan synes at temaet er vanskelig å snakke om på en naturlig måte” (Aasland, 2021, s. 7). I løpet av tre praksisperioder i forskjellige barnehager la vi merke til at dette ofte var et ikke-tema, med mindre noen av barna hadde foreldre av samme kjønn. Da kunne dette være et tema, men som omhandlet de voksne og ikke barna.

Redd barna (u.å.) sier at “barn som bryter med normer for kjønn og seksualitet har større risiko for å miste skolegang, bli hjemløse, oppleve mobbing, vold, overgrep, seksuell trakassering og hatkriminalitet, og å få dårligere psykisk og fysisk helse” (RB, u.å.). Her har personalet en viktig rolle for å hindre at barna faller utenfor, og derfor er det personalets holdninger og verdier som ligger grunnmuren for dette. Derfor har vi kommet frem til

problemstillingen: *“Hvordan er barnehageansattes holdninger og forståelse for barns seksualitet og kjønnsidentitet?”*.

Vi vil fokusere på hvordan man skal snakke om tematikken med barn, og hvordan personalets holdninger påvirker barna. “Trygge voksne som har kunnskaper, gir gode svar. De kan også hjelpe barna til å våge å spørre om vanskelige temaer - og bidrar til at neste generasjon får et mer avslappet og avklart forhold til egen kropp og seksualitet” (Aasland, 2021, s. 8).

Gjennom vår oppgave vil vi belyse ulike begreper, teori, metode, resultat av spørreundersøkelsen, drøfting og avslutning. I teorikapittelet blir det redegjort for begreper som er relevante for oppgavens problemstilling, som for eksempel seksualitet, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og vanliggjøring. Deretter blir vårt metodiske valg for oppgaven presentert med et fokus på både empiri, kvalitativ og kvantitativ forskningsmetode, informanter fra spørreundersøkelse, intervju og datainnsamling, samt forskningsetikk der vi må ta ulike hensyn. Videre blir det også gjort rede for analyse og resultat fra spørreundersøkelsen. Vi vil gjennom de neste kapitlene presentere resultatene i lys av relevant teori, samt drøfte ulike hovedfunn med et utgangspunkt ut fra våre antagelser, spørreundersøkelse og intervjuet. Til slutt vil vi svare på vår problemstilling, hva vi har funnet ut av og ikke minst hva vi har lært i løpet av denne bacheloroppgaven.

2.0 Begrepsavklaring og hovedteori

I dette kapittelet vil vi gå igjennom våre hovedbegreper og relevant teori som er på å forme både våre egne tanker, problemstilling, og senere kommer til å bli brukt gjennom vår drøftingsdel. Vi har benyttet et utvalg av faglitteratur og artikler for å bygge opp under tematikken og problemstillingen vår, og i et senere kapittel om hvilke funn vi har gjort.

2.1 Seksualitet

Verdens helseorganisasjon (WHO) kom i 1984 med sin definisjon på hva seksualitet er. De skrev at «seksualiteten er en integrert del av ethvert menneskes personlighet» (Aasland, 2021 s.8) WHO skrev videre at seksualitet er et behov som alle mennesker har, og at det er et aspekt som ikke kan skilles fra noen andre aspekter i menneskelivet. Mange tenker på seksualitet som bare samleie og seksuelle handlinger, men det er mye mer enn det. Det er

behovet for kjærlyghet, omsorg, varme og intimitet. Seksualitet er derfor en drivkraft for å søke etter disse behovene, og den er med på å forme handlingene, tankene og følelsene våre.

«Når barn og unge får utvikle et godt og trygt forhold til kroppen sin og dens funksjoner, slik at de kan akseptere sitt eget og andre følelser uten unødvendige hemninger, har de gode mulighet til å glede seg og bli dyktige til å leve sitt liv» (Aasland, 2021, s.21). Det er viktig for barn å få lov til å være nysgjerrige og utforskende, for at de skal bli trygge i sin seksualitet og sin identitet. Voksne har en viktig rolle når det kommer til å være et sunt forbilde for barna. For at barna skal bli trygge må de voksne dele sin kunnskap om seksualitet, genitalier, følelser, kropp og etter hvert pubertet og samleie.

Barn uttrykker ofte seksualitet gjennom ulike leker som doktorlek, familielek og ulike seksuelle leker som «tiss mot tiss» og « rumpelek». Her imiterer barn samleie. Dette er noe barn gjør i ulik grad, og uten å forbinde det med unnfangelse. Disse typer leker gjør at barn får utforske både sin egen og andres kropp, følelser og grenser. Grensesetting og respekt for andre er viktig å lære allerede som barn, for at man skal bli trygg på seg selv og andre, påpeker Aasland (2021). Ikke alle barn liker å være med på leker der genitalier eller anus utforskes. Det er de voksnes ansvar å passe på at alle barn er komfortable og vil være med på leken. Hvis et barn ikke vil være med, er det de voksnes jobb å hjelpe barna med å komme ut av situasjonen.

At barn driver med seksuelle leker på tross av kjønn trenger ikke å ha noe betydning i forhold til hvilket kjønn de forelsker seg i senere. Aasland (2021) skriver at «mange av disse barna vil senere forelske seg innenfor de forventningene som ligger i vårt heterofile samfunn» (Aasland, 2021, s. 35). Andre barn kan derimot forelske seg i samme kjønn, begge kjønn eller uavhengig av kjønn. «Skeiv» er ofte en fellesbetegnelse på alle varianter av seksualitet, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og alle ulike møter der man faller utenfor heteronormen og to-kjønnsnormen, ifølge interesseorganisasjonen Skeiv Ungdom (u.å.).

2.2 Kjønn

Det har vært mye forskning rundt kjønn, og noen velger å dele kjønn opp i biologisk kjønn og sosialt kjønn. Bakken & Lindhart (2021) skriver at «det biologiske kjønn viser til om man er født som gutt eller jente, og til biologiske forskjeller mellom kvinner og menn» (Bakken &

Lindhart, 2021). Videre beskriver de sosialt kjønn som “hvilket kjønn man er når det kommer til de forventningene samfunnet har knyttet opp mot de to ulike kjønnene”.

Ulike interesseorganisasjoner som FRI og Skeiv Ungdom bruker terminologien “det kjønn man ble tildelt ved fødsel”.

Vi kommer i denne oppgaven til å bruke «det kjønn man ble tildelt ved fødsel» i stedet for biologisk kjønn og kjønnsuttrykk og kjønnsidentitet i stedet for sosialt kjønn. Vi har valgt denne terminologien da vi føler at den er bredere og mer inkluderende, ikke er preget av to-kjønnsnormen og tar mer hensyn til det kjønns mangfoldet som finnes i samfunnet vårt.

Når man definerer kjønn som biologisk kjønn, og skriver om mann og kvinne, ekskluderer man interkjønn. Skeiv Ungdom (u.å.) skriver at interkjønn er mennesker som har både mannlige og kvinnelige kjønnsstrekk. Dette kan variere sterkt fra individ til individ, og kan inkludere kjønnsorgan som ikke samsvarer med hvilke hormoner man har, kjønnsorgan som ikke samsvarer med kromosomer eller kjønnsorgan man ikke kan identifisere ved fødsel. Sosialt kjønn bærer også preg av stereotyper og forventninger fra samfunnet som definerer kjønn ditt, og ikke deg selv. Kjønnsuttrykk er et begrep som viser at man selv velger hva man vil uttrykke seg som når det kommer til kjønn, femininitet og maskulinitet.

Vi har alle et kjønnsuttrykk som handler om hvordan vi opptrer, kler oss, velger frisyre og andre kjennetegn som kan binde oss til et kjønn. Ifølge Skeiv Ungdom (u.å.) kan man ha både et feminint, maskulint eller blandet uttrykk, alt ettersom hvordan man føler at det representerer ens kjønnsidentitet. Her kan en person velge å ha et maskulint kjønnsuttrykk, selv om man identifiserer seg som kvinne. Det er også viktig å huske på at selv om et barn leker med en leke som er stereotypisk for det andre kjønn, så betyr det heller ikke at dette barnet har en annen kjønnsidentitet enn den det fikk tildelt ved fødsel. Eksempel på dette er hvis et barn som ble tildelt kjønn gutt ved fødsel leker med en dukke. Det at man har satt kjønn på leker er et nytt fenomen, skriver Aasland (2021). Det er ikke lenger siden 1970 og 1980 tallet at det var en avdeling for gutter og jenter. Da kunne barn leke med de lekene de ville, uten at de ble stemplet som for eksempel «guttejente». På den tiden var det mye mer kjønnsnøytralt enn i dag. Dette er noe Aasland (2021) skriver om i “Barna og seksualiteten.” (Aasland, 2021, s. 34).

I 2-3 års alderen kan barn allerede få en følelse og bli bevisst på sin kjønnsidentitet, ifølge Aasland (2021). Her skriver hun at de fleste barn føler en tilhørighet som enten jente eller

gutt, men at man har noen barn som kan føle seg som begge deler eller som noe midt imellom. Den kjønnsidentiteten man har trenger heller ikke å samsvare med kjønnnet man ble tildelt ved fødsel. Dette kalles kjønnsinkongruens. En mer hverdagslig betegnelse for dette er “transpersoner”, og det er dette begrepet vi har valgt å forholde oss til. Skeiv Ungdom (u.å.) definerer transpersoner som «Sekkebetegnelse for personer som helt eller delvis identifiserer seg som noe annet enn det kjønnnet man ble tildelt ved fødsel» (Skeiv Ungdom, u.å.). Videre skriver Skeiv Ungdom (u.å.) at transpersoner har ulike kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk. Transpersoner kan være mann, kvinne, begge deler eller ikke-binær. “Ikke-binær” er mennesker som faller utenfor to-kjønnsnormen, som betyr at man ikke føler seg verken som mann eller kvinne. De fleste kan føle seg som noe midt mellom de to normative kjønnene eller føle at disse kjønnskategoriene ikke passer dem i det hele tatt. Grunnen til at man bruker begrepet ikke-binær er fordi binær betyr todelt, og skal representere to-kjønnsnormen.

Transpersoner kan ha mange forskjellige kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk. Man kan identifisere seg som kvinne eller mann, veksle mellom ulike kjønn, identifisere seg et sted midt imellom mann og kvinne, eller som et kjønn helt utenfor to-kjønnsnormer.

Allerede nede i 4-6 års alderen kan barn begynne å kjenne på at de ikke føler seg som det kjønnnet de ble tildelt ved fødsel, ifølge Aasland (2021). Man kan ofte se det gjennom lek, som at et barn som ble tildelt kjønnnet kvinne ved fødsel leker at hen er far eller en annen mannlig rolle i en familielek.

2.3 Begrepene Normal og Vanlig

Begrepet «*Vanlig*» og «*Normal*» er to begrep som ofte henger sammen, det er vanskelig å definere det ene ordet uten å nevne det andre. Etter mye gransking i begge begrepene, finner vi oss selv gående tilbake til definisjonen av det andre ordet for å finne ut det ene ordets betydning. Både Store norske leksikon og Norsk akademisk ordbok velger begge å definere ordet «normal» som gjennomsnittlig, naturlig og vanlig, på hver sin måte (SNL, 17.Juni, 2020) & (NAOB, u.å.). Tone Hellesund velger forklare ordet “vanlig” som en kulturell kategori, og forteller oss videre at det som er vanlig, endrer innhold med tid og sted (Hellesund, 2021, s.341). Hun skriver videre at begge begrepene har mulighet til både ekskludere og inkludere mennesker i et samfunn.

2.4 Hvordan vi velger å skille normal og vanlig

I følge hvordan Tone Hellesund velger å forklare ordet *vanlig*, velger vi å skille begrepene normal og vanlig fra hverandre slik Tone Hellesund gjør. Grunnen til at vi vil gjøre dette, er at normal også betyr «i henhold til normen» (SNL, 17.Juni, 2020). Normer er formelle og uformelle regler, og disse reglene tar ofte lengre tid for å endres. Dette kan være sosiale normer, for eksempel kjønnsnormer slik som blå for gutter og rosa for jenter, eller samfunnsnormer slik som ”Janteloven” vi alle er så kjent med. Hva som er vanlig for enkeltpersoner, avhenger av det sosiale miljøet du er en del av, kulturen din, familie og venner. Det som er vanlig for barn i barnehagen, er det som blir presentert og snakket om av de ansatte i barnehagen. Vi velger selv å tro at barn lærer normer jo eldre de blir. Det som er vanlig for barn kommer som oftest fram ved sosialisering sammen med andre barn og voksne. Grunnet dette er det viktig å vite hvordan du selv reagerer og svarer på spørsmål barn har.

2.5 Vanliggjøring

Når vi skal se nærmere på hva vanliggjøring betyr, tar vi utgangspunkt i begrepet slik Tone Hellesund definerer det i sin artikkel “Vanliggjørings potensiale” (Hellesund (2021)). Vi ser her at hun bruker begrepet “vanlighet” som hovedbegrep. Hun skriver om vanlighetens potensial til både eksklusjon og inklusjon. For personer som blir ekskludert fra vanligheten er det mer tydelig hva vanlighet er, enn for de som er en del av den. Hellesund (2021) trekker frem at “vanlighet er knyttet til verdighet, respektabilitet, tilhørighet og trygghet” (Hellesund, 2021, s. 347). Derfor er vanlighet og vanliggjøring knyttet opp til en følelse vi har av å være en del av fellesskapet. “Hvis en er definert som homo, jøde, svart eller funksjonshemmet, så vil en i en rekke situasjoner være avskåret fra å gjøre vanlighet, fordi forestillingene om gruppen man tilhører, så sterkt blir knyttet opp mot uvanlighet” (Hellesund, 2021, s. 363). Videre skriver Hellesund om en jente som var lesbisk, der hele identiteten hennes ble gjort om til “hun lesbiske”. Dermed faller hun utenfor det vanlige, og er dermed ikke en del av fellesskapets trygghet når det kommer til vanliggjøring. Alle har lyst til å være en del av vi-et i samfunnet. Dette kan gjøre at alle er trygge på hverandre, og har respekt for hverandre. Det er viktig å huske at de fleste av oss faktisk faller utenfor gjennomsnittet, og at hele samfunnet er mangfoldig og fullt av variasjoner (Hellesund, 2021).

2.6 Hvordan kan personalet arbeide med vanliggjøring

Ansatte i barnehagen kan arbeide med vanliggjøring på flere måter. Vi mener dette først og fremst kommer an på kompetansen vi har som barnehageansatt. Som nevnt innledningsvis mener vi at det er for lite kunnskap rundt denne tematikken blant barnehageansatte. Aasland hevder at temaet kan oppleves vanskelig av flere grunner, og en av disse er usikkerhet (Aasland, 2021 s.82). Dette mener vi er en av de store påvirkningene på hvordan ansatte i barnehagen snakker om tematikken.

Det er ikke lett å endre på hvilken undervisning som gis i utdanninger for barnehagelærere og barn- og ungdomsarbeidere, men her er det viktig at vi samler inn mest mulig kompetanse selv. Redd Barna og Rosa kompetanse er to interesseorganisasjoner som har barns seksualitet og kjønnsidentitet i fokus. Redd Barna gir oss informasjon om barn som bryter kjønnsnormene, og om hvilke konsekvenser som oppstår om barnas behov for omsorg ikke blir oppfylt. Hvis man vil ha mer kompetanse som barnehageansatt, kan man besøke nettsiden til Rosa kompetanse. Dette er en god ressurs for barnehagelærere og ansatte i barnehagen for å få informasjon og generell kunnskap om hvordan vi kan arbeide med dette temaet i barnehagen, på en respektfull og inkluderende måte på barns premisser.

Hellesund hevder at “eksklusjonen fra vanligheten, eksklusjonen fra «vi-et», skjer oftest, og er ofte mest virkningsfullt, i dagligdagse situasjoner og interaksjoner” (Hellesund, 2021, s. 357). Derfor er det viktig at man jobber med vanliggjøring i hverdagen, samt at en problematiserer hvorfor “vanlig” er noe som samfunnet ser på som et ideal. Det er ingenting galt med å være annerledes eller uvanlig, og det er derfor viktig å inkludere og snakke om det uvanlige som noe vanlig. Det er derfor viktig at vi snakker om grupper som faller utenfor samfunnets ideal om det vanlige hver dag, og ikke bare under høytidsmarkeringer som for eksempel Pride-markering.

2.7 Hvorfor det er viktig å arbeide med vanliggjøring

Interesseorganisasjonen Redd barna hevder at barn som bryter normene for seksualitet og kjønn har større risiko for flere ting, «miste skolegang, bli hjemløse, oppleve mobbing, vold, overgrep, seksuell trakassering og hatkriminalitet, og å få dårligere psykisk og fysisk helse» (Redd Barna, u.å.) og dermed kan barna oppleve å få dårligere livskvalitet. De forteller oss at

dette ikke er på grunn av barnet, men på grunn av samfunnsnormer og måten andre mennesker behandler barnet på. Det er også ifølge Bufdir større sjanse for at barn utvikler skam rundt seg selv og deres seksualitet, ut ifra hvordan vi reagerer på handlingene deres. Det er viktig at vi svarer ærlig og direkte på spørsmål fra barn, for at de skal føle på trygghet og åpenhet, slik som Bufdir forteller oss. "Hvis du svarer ærlig og direkte på barnets spørsmål fremfor å unnlate å svare, bli sint, overrasket eller ta avstand fra temaet, lærer du barnet at nysgjerrighet om egen kropp er helt vanlig" (Bufdir. u.å.).

En annen viktig grunn for vanliggjøring og bevisstgjøring blant de ansatte er seksuelle overgrep. Seksuelle overgrep er et tema som er mye diskutert i barnehagen og hvordan vi kan forebygge det enda mer. Aasland (2021) hevder at dersom en voksen viser positivitet og åpne holdninger til kropp og seksualitet for barn, vil det være større sjanse for dialog som omhandler gode og dårlige hemmeligheter og berøringer (Aasland, 2021, 2021, s.77). Dermed vil samtaler rundt seksualitet, kjønnsidentitet, og ikke minst riktige ord på kjønnsorganer forebygge akkurat disse type overgrepene.

2.8 Skam og stolthet

Skam er en negativ emosjon som alle kan føle på. Eidhamar & Leer-Salvesen (2016) beskriver skam som «en følelse av flauhet som oppstår når de andre ser noe negativt ved det jeg gjør» (Eidhamar & Leer-Salvesen, 2016, s.92). De skriver videre at skam blir en refleksjon på *meg selv*, der man gjør en vurdering ut ifra andres vurdering av hvem man er og hvilke handlinger man gjør. Skam er primært motivert av hensyn til eget omdømme ifølge Eidhamar & Leer-Salvesen (2016) og er derfor en egosentrisk følelse.

Det finnes tre ulike kategorier innenfor skam; handlings-skam, som er det som er beskrevet over, tilstandsskam som går på eget utseende eller andre-basert skam som er at man føler skam overfor andre som for eksempel hvilke venner man har eller foreldre.

Aasland (2021) skriver at hvordan voksne reagerer på barns seksuelle leker kan være med på å knytte skam til seksualitet. For barn er seksualitet noe som er naturlig, og hvis rollemodellene deres reagerer med negativitet kan barn bli påvirket til å tolke seksualitet som noe skamfullt. Dermed blir denne typen skam handlingsbasert.

Eidhamar & Leer-Salvesen (2016, s.124) nevner at en modell som ofte er brukt når det kommer til barns seksualitet er konsekvensetiske modellen. Hvis et barn uttrykker sin seksualitet eller kjønnsidentitet, og opplever negative kommentarer eller får straff for sine handlinger kan dette barnet føle skam overfor de handlingene. Når dette barnet vokser opp og begynner å identifisere seg som for eksempel homofil, transperson eller ikke-binær så kan denne skammen gå over som tilstandsskam.

«Følelsen av skam rammer hele meg selv og kan derfor være så smertefullt at det fungerer destruktivt» (Eidhamar & Leer-Salvesen, 2016, s. 93.). I sammenheng med seksualitet kan dette gjøre at man undertrykker seksualiteten sin eller kjønnsidentiteten sin, spesielt når det kommer til de som faller utenfor normen.

Det motsatte av skam er stolthet. Hvis et barn får oppleve en positiv holdning fra personalet når det kommer til sin seksualitet og kjønnsidentitet, kan barna heller bli stolte over hvem de er istedenfor skamfulle. Her er informasjon, anerkjennelse og vanliggjøring av seksualitet og kjønnsidentitet viktig for å påvirke stoltheten til barnet.

Barna kan få bedre selvfølelse, selvtilit og ikke minst livskvalitet. Eidhamar & Leer-Salvesen (2016, s. 93) påpeker at skam kan føre til depresjon, og dermed kan stolthet ha en motvirkende effekt på dette. Dette tolker vi som at stolthet er bra for barnas mentale helse.

2.9 Motstand

SNL (2021) skriver at “motstand kan ta form av direkte konfrontasjon, men kan også komme til uttrykk som motvilje, sabotasje, spotting eller unnvikenhet” (SNL, 2021).

Å snakke om seksualitet og kjønn i barnehagen er noe som mange har sterke meninger om når vi ser i medier. I 2018 gikk Dagen-Redaktør Vebjørn Selbekk ut og sa at «Pride er en politisk markering som ikke hører hjemme i barnehagen». I tillegg finnes stiftelsen morfarbarn, som er en kristen stiftelse som skriver at de har fokus og formål om å fremme hva de hevder er saklig informasjon om kjønn, seksualitet og samliv. Som navnet deres antyder mener de at ekteskap bare er mellom én mann og én kvinne. Daglig leder i morfarbarn Øivind Benestad hevder at “for mange barn og unge kan forvirring, usikkerhet og alvorlige utfordringer med selvbilde og kjønnsidentitet bli resultatet. Med sine kurs i «Rosa

kompetanse» har Foreningen FRI åpne dører inn i skoler og barnehager med kurs og undervisning” (Benestad, u.å.).

Dette er to eksempler på direkte motstand til Pride-markering i barnehagen. Det kom flere motsvar til disse påstandene som «Pride handler ikke om å benekte biologi, men om å skape større forståelse for hva kjønn og identitet er» (Celdran-Johannessen, 2022) og en barnehage i Oslo som skriver at når “Oslo markerer Pride markerer denne barnehagen stolthet” (Barnehage.no, 2018). Dermed opplever vi at meningene er svært polarisert når det kommer til Pride i barnehagen.

3.0 Antagelser

Vi har tre antagelser vi vil sjekke om stemmer igjennom denne oppgaven. “De eldre ansatte er mer fordomsfulle enn de yngre ansatte”, “de som er høyere utdannet er mer åpen for barns seksualitet og kjønnsidentitet enn de med lavere utdanning” og “personalet møter mest motstand fra foresatte”. Disse antagelsene blir diskutert i drøftingsdelen sammen med funnene vi har gjort.

I kommentarfeltet i ulike nettaviser og på sosiale medier ser vi ofte at det er de eldre som kommenterer det vi oppfatter som fordomsfulle og usaklige meninger. Dette er en av grunnene til at vi har kommet frem til vår antagelse om at eldre er mer fordomsfulle enn den yngre generasjonen.

De siste årene har slang som “Karen” fra USA og “hvite menn som pusher 50” blitt mer og mer populære blant unge. Dette handler ofte om eldre som er privilegerte, selvopptatte og de kommer ofte med flere mikroagresjoner mot mindre privilegerte som for eksempel innvandrere og skeive.

Verden går fremover, og det kommer ny forskning, kunnskap og normer hele tiden. Disse antagelsene våre er og fra vår erfaring fra praksis der vi har fått kommentarer som at samfunnet er mye mer sensitiv nå i forhold til de tradisjonelle kjønnsrollene og hvilke begreper som er lov og bruke eller ikke. I denne sammenhengen er det snakk om “homse”, “transe”, “du oppfører deg som en jente” til gutter og lignende. Vi har og hatt forelesninger i løpet av studiet der vi har fått inntrykk både fra medstudenter og forelesere at de eldre i barnehagene henger etter. De fleste casene vi har hatt i forelesningene våre har gjerne vært

eldre som “slår seg vrang” og ikke vil høre på yngre ansatte eller eldre som ikke vet hvordan de skal forholde seg til ulike situasjoner som oppstår nå i forhold til tidligere.

Grunnen for at vi tror at de som er høyere utdannet er mer åpen for barns seksualitet og kjønnsidentitet enn de med lavere utdanning er både for den kompetansen man får i løpet av studiet, og man blir hele tiden utfordret til å reflektere over sine egne holdninger og verdier. Dette er og en av de gruppene som ofte blir tatt opp i caser i løpet av forelesning i barnehagestudiet. Der blir assistenter og fagarbeidere fremstilt som vrange, lite samarbeidsvillige og lite kunnskapsrike. Vi har derfor fått inntrykk av at assistenter er mer et problem i forhold til andre barnehagelærere i barnehagen.

Foreldrene er de vi tror vi møter mest motstand fra i barnehagen. Grunnen er at foreldre trolig ikke sitter med kunnskaper om denne tematikken, med mindre det er noe de kjenner og føler på selv eller at de har noen i nær relasjon til dem som er berørt av dette temaet. I tillegg er barna noe av det såreste for foreldre, og foreldre vil ofte skjermes og skånes barna for det som kan oppleves som tøft, ubehagelig og vanskelig.

4.0 Valg av metode - Empiri

I dette kapittelet vil vi definere hva metode er og hvilke metoder vi har valgt å ta i bruk. Vi vil begrunne hvorfor vi har valgt disse metodene. Det finnes forskjellige metoder som man kan ta i bruk, og vi har prøvd å finne ut hvilken av metodene som passet oppgaven best.

Ifølge Dalland (2017, s. 53) er en metode beskrevet som en fremgangsmåte og et slags middel man tar i bruk for å løse problemer og komme fram til ny kunnskap (Vilhelm Aubert, 1985. s. 196 sitert i Dalland, 2017). Metoden forteller oss om hvordan vi bør gå til verks, hvordan vi bør etterprøve kunnskap, og er vårt redskap i møte med det vi vil undersøke. Hvilken metode en velger å ta i bruk, baserer seg på hva som er relevant i forhold til valgt problemstilling. Vi fant ut at det egnet seg best for oss å ta i bruk en kvalitativ metode da vi ville fokusere på folks meninger og opplevelse, noe som ikke kan måles eller tallfestes (Dalland 2017, s. 54).

Oppgaven vår er en empirisk oppgave. Gjennom ulik pensumlitteratur og forskjellige artikler har vi tatt til oss mest mulig kunnskap for at vi skal kunne klare å svare best mulig på vår problemstilling. Vi har undersøkt de ulike metodene og avgjort hvilken metode som egnet seg best til å gi oss svar på spørsmålet som vi stiller i problemstillingen. Ved valg av empiri blir det primært bestemt av problemstilling, teoretisk utgangspunkt og forskningsdesign. Essensielt kan man skille mellom to ulike former for empiri; empiri som beskriver et fenomen, eller empiri som beskriver fenomenets kontekst (Busch, 2022, s. 64). Vi har valgt å benytte ulike nettsider fra interesseorganisasjoner som Skeiv Ungdom, Redd Barna og Morfarbarn. Vi har også brukt kilder fra Bufdir, Store Norske Leksikon og Norsk Akademisk ordbok. Grunnet at disse har “levende” dokumenter og hjemmesider som blir oppdatert regelmessig, er det ofte at det ikke er skrevet årstall bak det som er skrevet.

Ved å anvende empiri som beskriver et fenomen, er det to muligheter for å beskrive og analysere fenomenet før drøftingen. Disse to mulighetene går ut på at man presenterer og analyserer empirien i et eget kapittel, og deretter trekke refleksjoner fra analysen inn i drøftingskapitlet (Busch, 2022, s. 65). Vi har valgt å gjennomføre det slik at vi presenterer vår empiri og analyserer den i eget kapittel, og deretter trekker inn resultatene fra vår analyse inn i videre drøftingskapitlet.

4.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

Det finnes flere former for metode, men man kan stort sett si at det finnes to hovedtyper som metoder; *kvalitativ metode* og *kvantitativ metode*. Disse to metodene er basert på ulik forskningslogikk, som resulterer i konsekvenser for forskningsprosessen og hvordan resultatet av forskningen vurderes. En kvalitativ metode går mer i dybden og vektlegger betydning, mens en kvantitativ metode i stor grad blir brukt til systematisering og tall (Dalland, 2020 referert i Bergsland & Jæger, 2022, s. 28). Vi har valgt å gjennomføre en blanding av kvalitativ og kvantitativ spørreundersøkelse for å nå ut til barnehageansatte med ulik erfaring, alder og holdninger. Ved å velge denne metoden har vi tatt for oss et strategisk utvalg med åpne og lukkede spørsmål som de skal svare på. Her har vi fått en større mulighet til å gå mer i dybden om hva enkelte ansatte i barnehagen tenker, hvilke holdninger de har til tema og hvordan de arbeider med dette i barnehagen. Videre fokuserer vi gjennom undersøkelsen på det særegne, der man får fram det som er spesielt, og eventuelt det som er

avvikende. Vi vil gjennom datainnsamlingen få fram og ta sikte på en helhet og sammenheng mellom svarene. Forskjellen mellom disse metode retningene er i første rekke knyttet til måten man samler inn data på (Dalland, 2017, s. 54).

Ved en kvalitativ forskningsmetode baserer en seg på et stort spekter av innsamlingsmetoder. Eksempler på dette er intervju, observasjon, gjennomføring av prosjekter, analyser av dokumenter, videoopptak og samtaler. En viktig målsetting ved bruk av kvalitative tilnærminger er at man oppnår en forståelse av sosiale fenomener, der å kunne fortolke disse fenomenene får en stor betydning. Man retter blikket mot menneskers hverdagshandlinger i en naturlig kontekst. Ved bruk av en kvalitativ metode er man selv et instrument for å samle inn data, og det kreves en viss bevissthet om eget ståsted i forhold til det som en skal undersøke. (Bergsland & Jæger, 2022, s. 29-30).

Kvantitative metoder er forskningsmetoder som forholder seg til tall og det som er målbart. Problemstillinger som en ønsker å utforske, uttrykker stort sett *hvem* forskeren ønsker å vite noe om, dette blir kalt for *enheter*. De såkalte enhetene er mennesker og blir kalt for respondenter (Johannessen et al, 2021, ref. i Bergsland & Jæger, 2022, s. 30). Utvalget av respondenter består stort sett av mange objekter, eksempelvis landsgjennomsnitt eller mer avgrensede grupper. Resultater fra kvantitative undersøkelser blir som oftest fremstilt gjennom tabeller, prosenter, grafer eller andre statiske framstillinger. Ved bruk av kvantitative metoder er nøyaktighet et viktig prinsipp, og opplegget er fastlagt før opplegget begynner. Kvantitativ metode er mindre fleksibel enn kvalitativ metode. I motsetning til den kvalitative metoden, fokuserer kvantitativ metode på variabler som er relativt uavhengige av den samfunnsmessige konteksten. Tall og statistikk er ikke så selvforklarende og derfor inngår fortolkning inn som et sentralt element, også i kvantitativ forskning (Bergsland & Jæger, 2022, s. 30-31). Både kvalitativ og kvantitativ metode bidrar på hver sin måte til at vi får en bedre forståelse av samfunnet vi lever i, samt hvordan enkeltmennesker, grupper og institusjoner handler og samhandler (Dalland, 2017, s. 54).

4.2 Informanter og datainnsamling

Da vi skulle planlegge hvilke informanter vi ville nå ut til, tok vi i bruk en kriteriebasert utvelgelse. En kriteriebasert utvelgelse går ut på at det velges informanter som oppfyller spesielle kriterier (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 51). Våre kriterier for informanter

var at de var barnehageansatte. Spørreundersøkelsen var i stor grad rettet mot barnehageansatte med ulik bakgrunn, erfaring, alder og kjønn. Informantene er i stor grad anonyme, da vi ikke har med noe som i stor grad kan identifisere dem. Det er kun vi som har laget undersøkelsen som har tilgang til svarene. Vi valgte å lage en anonym undersøkelse for at flere skal kunne tørre å stå fram og svare ærlig og ikke være redd for å bli dømt ut ifra svarene de angir.

I spørreundersøkelsen vår startet vi med å legge inn et sitat fra Rammeplanen som omhandlet temaet. Videre la vi med praktisk informasjon om hensikten med undersøkelsen, at vi var glade dersom folk ville svare. Vi sendte spørreundersøkelsen rundt til barnehager vi har vært i praksis i, samt sendt den ut til personer vi kjenner med relevant erfaring og utdanning. Det var mange som var engasjerte og villige til å svare på undersøkelsen, som resulterte i at vi fikk inn en god del svar før vi stengte undersøkelsen. Etter at vi stengte undersøkelsen, gikk vi igjennom den og gjorde oss noen hovedfunn. Disse hovedfunnene ble brukt til å bekrefte og avkrefte ulike antakelser. Vi kommer i et senere kapittel til å redegjøre og drøfte noen av funnene i undersøkelsen, og hvorfor vi har valgt dem.

Vi bestemte oss også for å gjennomføre et intervju og at vi ville kontakte Rosa Kompetanse. Rosa Kompetanse er en fagavdeling innenfor FRI- foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold. Fri er en interesseorganisasjon som blir finansiert av blant annet Helsedirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Utdanningsdirektoratet og Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging. Denne fagavdelingen reiser rundt og holder blant annet foredrag i barnehager for barnehageansatte. Her følte vi at det kunne være relevant og få intervjuet en av representantene deres og som vi kunne ha med i oppgaven vår. Vi fikk til å gjennomføre et intervju med en representant fra Rosa kompetanse, som ga oss mye gode svar som vi kunne ta i bruk i oppgaven vår. Vi spurte blant annet om hen la merke til endringer i holdninger og kunnskap blant personalet i barnehagen, og om hen møtte noe motstand fra foreldre.

4.3 Spørreundersøkelse

En spørreundersøkelse er en form for systematisk metode som fører med seg innsamling og analyse av kvantitative data som er basert på et standardisert utvalg av befolkningen som en skal studere. Spørreundersøkelse er den mest utbredte måten som en samler inn data på innen kvantitativ forskning. Utgangspunktet for utforming av en spørreundersøkelse er undersøkelsens problemstilling (Bergsland & Jæger, 2022, s. 39). Spørsmålene i en spørreundersøkelse må formuleres slik at de gir svar på problemstillingen og en bør lage spørsmål og svaralternativer mest mulig konkrete. Dette fører til at det er lettere for informantene å svare, samt at det gir forskerne mer detaljert informasjon. (Johannessen et al, 2021, ref. i Bergsland & Jæger, 2022, s. 30). Vi valgte å ha både åpne og lukkede spørsmål. Spørsmålene som vi har utformet til spørreundersøkelsen er konkrete, men samtidig åpne slik at de skal være relativt enkle å svare på. Svarene på de åpne spørsmålene gir oss i større grad muligheten til å tolke hva personalet i barnehagen tenker og mener. Vi opplevde at de aller fleste svarte utfyllende og ordentlig på spørsmålene, men at noen svarte veldig kort. I undersøkelsen kom det også et svar fra en som fortalte at hen var sykepleier. Dette svaret har vi markert med rødt i vedlegget for spørreundersøkelsen, da dette ikke var relevant og samsvarte med kravene som vi hadde for å svare på undersøkelsen vår. Bergsland & Jæger (2022, s. 40) sier at dersom en velger å benytte spørreundersøkelse er det visse ting en bør være klar over. I en spørreundersøkelse må en ta forbehold for at det kreves mange informanter og at det kan være vanskelig å få nok svar innen tiden man har til rådighet. Dersom man skal gjennomføre en undersøkelse er det en forutsetning for at man skal kunne innhente, tolke og analysere datamaterialet at man har kjennskap til verktøy som kreves for å utføre dette på en kompetent måte.

4.4 Intervju

I Bergsland og Jæger (2022, s. 32) skriver de at intervjuet som metode ikke har noe strengt regelverk. Dersom en skal gjennomføre et intervju bør man på forhånd skaffe seg en begrepsmessig og teoretisk forståelse av fenomenene som skal undersøkes. Dette er for at man skal skape et grunnlag for tilførsel og integrasjon av ny kunnskap. Kunnskap om et fenomen er nødvendig for at man skal kunne stille de viktige og riktige spørsmålene. Det kan være lurt å med båndopptaker dersom man skal gjennomføre et intervju. Dette gjør analysearbeidet stort sett lettere, men dersom det skal brukes må en melde prosjektet til NSD.

Alternativet til båndopptaker er at man noterer samtidig underveis i intervjuet (Bergsland & Jæger, 2022, s. 32). Vi har ikke tatt i bruk båndopptaker, men har heller valgt å notere ned det som ble sagt underveis så godt som vi klarte. Vi var tre personer under intervjuet der to av oss stilte spørsmål og pratet, mens tredjemann noterte ned det som ble sagt. Rett etter intervjuet ble gjennomført ble intervjuet transkribert og renskrevet.

Et intervju er en mellommenneskelig situasjon, eller rettere sagt en samtale mellom to parter om et tema av felles interesse. Intervjueren må etablere atmosfære som fører til at den intervjuede føler seg trygg til å snakke fritt om egne opplevelser og følelser (Bergsland & Dahl, 2022, s. 34). Gjennom kvalitative intervju forsøker man å forstå verden sett fra intervjupersonens side. Det skjer i samtale mellom to personer om et tema som opptar dem begge. Målet med samtalen er ikke bare å utveksle synspunkter om temaet, men å skape mening og forståelse som igjen fører til kunnskap. Det finnes ulike måter en kan intervju på der man kan stille med ferdige spørsmål som man ønsker svar på, eller man kan utarbeide ulike temaer som man ønsker å belyse i en samtale (Dalland, 2017, s. 67). Vi som gruppe utarbeidet spørsmål som vi skulle stille under intervjuet på forhånd.

4.5 Forskningsetikk

Når en skal gjennomføre forskning er det visse etiske retningslinjer vi må ta hensyn til, i vårt tilfelle spørreundersøkelse og intervju. De som blir spurt om å delta i undersøkelsen, samt en som deltar og de som har deltatt tidligere, skal kunne bestemme selv over sin deltakelse. Vedkommende skal kunne gi frivillig samtykke til om hen vil delta, og skal kunne ha muligheten til å trekke seg fra intervjuet eller spørreundersøkelsen på hvilket som helst tidspunkt uten behov for å begrunne det. Her må vi som forskere ta hensyn til vår plikt for å respektere informantens privatliv og ansvar for å unngå skade (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 41). Noen av de viktigste forskningsetiske spørsmålene omhandler konfidensialitet, samtykke og forskningens mulige konsekvenser for individ og grupper. Det forventes at vi som studenter kjenner til regulering av etiske forhold, og at vi er i stand til å reflektere over forskjellige etiske dilemmaer. Videre er det viktig at vi redegjør for hvordan det er tatt hensyn til forskningsetikk i vår egen undersøkelse (Busch, 2021, s. 62).

Ifølge Christoffersen & Johannessen (2012, s. 44-45) er et forskningsprosjekt vanligvis meldepliktig. Dersom enkeltpersonene i undersøkelsen er identifiserbare, må en melde inn prosjektet til Norges samfunnsvitenskapelige datatjeneste. Det må også meldes inn dersom opplysningene er sensitive. Dersom de ikke er identifiserbare, er ikke prosjektet melde- eller konsesjonspliktig. I vårt tilfelle har vi på forhånd gitt beskjed til de vi har sendt undersøkelsen til at svarene er anonyme og at vi ikke kan klare å identifisere hvem som har svart hva da vi har sendt undersøkelsen til mange forskjellige. Folk svarer på forskjellige tidspunkt og når de har tid, som fører til at vi ikke har oversikten på hvem som svarer. Videre har vi vært tydelig på at dersom en ikke har lyst å svare på undersøkelsen, er det helt i orden. Ved intervjuet har vi opplyst representanten fra Rosa Kompetanse at vi noterer ned svarene, og at dersom vi bruker svarene, blir det omtalt som organisasjonen.

5.0 Resultatpresentasjon og analyse

I dette kapittelet vil vi presentere våre funn og resultater fra vår spørreundersøkelse etter en analyseprosess. Her vil vi trekke frem ulike svar som vi har fått etter hva som skiller seg ut, både i lys av de som er positive, de som er mer skeptiske og de som heller mer mot det litt mer negative synet på barns seksualitet og kjønnsidentitet. Vi vil og trekke frem svar i lys av hva våre antagelser var da vi startet på denne bacheloroppgaven, og i forhold til hva problemstillingen vår er.

5.1 Funn ved syn på seksualitet i forhold til spørreundersøkelse

Våre funn er at de fleste barnehageansatte hadde et veldig åpent syn på seksualitet, og mente det var viktig å la barn være nysgjerrige og utforskende innenfor trygge grenser. Det var en stor enighet om at barns seksualitet er noe annet enn voksnes seksualitet, og at det må skilles. Noen var derimot mer reservert, og vi fikk i tillegg svar til noen at de hadde bibelsk syn på barns seksualitet (Vedlegg 1, svar 8). Dette tolker vi som at de mener at mann og kvinne er det riktige i forhold til deres tankegang. Vi tenker dette både på grunn av våre antagelser om kristendommen og på grunn av hennes senere svar i spørreundersøkelsen.

Det var veldig ulikt hvor mye man jobber med dette, men det var gjennomgående at man snakket om kropp, grenser og det å være trygg på seg selv i sin kropp i barnehagen. Det var

to av 23 som svarte at de snakket om ulike samliv, familier og forskjellige seksuelle orienteringer.

Eksempel på hvordan noen jobber med seksualitet: “Vi snakker om kroppen, lærer navn på kjønnsorganer.”. Vi snakker om hva som er lov og ikke lov, for eksempel at det er lov og greit å ta på sin egen tiss, men at det er en tid og sted for det. Vi snakker også om grenser, og at barna bestemmer over sin egen kropp og hva det innebærer. “For å gi barna bedre forståelse av hva dette innebærer, slik at det ikke bare blir tomme og uforståelige ord, bruker vi gjerne bøker i samlingsstunder eller helt spontane situasjoner i hverdagen.” (Vedlegg 1, svar 12).

Når det kommer til kjønnsroller er det stor enighet om at de tradisjonelle kjønnsrollene er utdatert, og at barn må få være barn. Samtidig er det flere som påpeker at menn er menn, og kvinner er kvinner. Vi har fått svar som “De gode gamle kjønnsrollene. Det er den riktige måten å leve, formere seg og utvikle verden.” (Vedlegg 1, svar 8) og “Gammeldags og utdatert. På min avdeling kler guttene seg ut i kjole like mye som jentene leker med biler. Jeg tror det har mer med interesser å gjøre, enn med kjønn.” (Vedlegg 1, svar 12). Vi bemerker oss at disse svarene er veldig splittet i forhold til hverandre.

Ifølge svarene, snakker barnehageansatte om kjønn som noe nøytralt. De unngår kjønnsbeskrivende ord overfor aktiviteter og utstyr, som jentefarge til rosa og guttefarge til blå. Alle snakker om kjønnsorganer og ulike kroppstrekk som mann/kvinne. De fleste har stort fokus på likestilling. Noen svarer at gutt er gutt og jente er jente.

“I og med at vi har utvidet kristen formålsparagraf jobber vi med kjønn, identitet, eg, du, ut fra det. Og med dette fundamentet opplever vi barn som er trygge på seg selv og som ikke er berørt av dagens forvirrende samfunn.” (Vedlegg 1, svar 8).

5.2 Funn ved kjønnsidentitet i forhold til spørreundersøkelsen

Barn skal få uttrykke seg slik de ønsker, og de skal bli møtt med likeverd og respekt.

Dette er noe flertallet svarer. De fleste mener at dette er noe barn må finne ut av selv, og utforske selv. Voksne kan støtte og observere, men ikke “fremprovosere”. Det er viktig å la barn være barn.

Et svar vi fikk var “Tenker noen ganger at barn definerer seg som et kjønn fordi de har blitt plassert der, så de vet ikke bedre, men har også opplevd barn som selv har brutt med sitt tildelte kjønn og vært mer flytende på det, noe som var helt fantastisk å se!” (Vedlegg 1, svar 16).

Noen nevner at de ikke har nok kunnskap, og derfor har vanskeligheter til å uttale seg. Det er noen som mener at kjønnsidentitet er noe man ikke har, da man er det kjønn man ble tildelt ved fødsel.

Siste spørsmålet i spørreundersøkelsen var om “Møter dere på motgang?”. Her merker vi at det er veldig ulikt om barnehagen møter på motstand eller ikke, og fra hvem. Her har vi valgt å dra frem noen eksempler for å vise hvordan barnehagen opplever det.

“Foreldre er stort sett veldig åpne. Noen kan reagere på at det er for tidlig å snakke om seksualitet, men når det forklares hvorfor (f eks unngå hemmeligheter som ikke bør være hemmeligheter, lære barna å tørre å si ifra om noe som har skjedd som ikke skal skje) så skjønner de at det bør snakkes om”. (Vedlegg 1, svar 17).

“Vi har opplevd foreldre som ikke ønsker at gutten får fletter i håret hvis det har langt nok hår til det, selv om barnet ønsket det. Eller at foreldrene ikke liker så godt at gutten ønsker å ha på seg kjole eller skjørt.” (Vedlegg 1, svar 21).

“Noen ansatte kan synes at det er ubehagelig eller ukomfortabelt å prate med barn om seksualitet, men det handler rett og slett om mangel på kunnskap om hvorfor det er viktig å gjøre nettopp det. Utover det har jeg ikke møtt på noe motgang så langt, men jeg er ennå tidlig i karrieren min.” (Vedlegg 1, svar 12)

“Har kun møtt motgang internt i barnehagen, av eldre kollegaer som synes det bare er tull, eller av ledelsen, som ikke vil markere regnbuedagene” (Vedlegg 1, svar 16)

6.0 Drøfting

I dette kapittelet kommer vi til å bruke forskjellige funn fra spørreundersøkelsen, der vi skal knytte det opp mot våre egne refleksjoner og relevant teori. Vi kommer til å se på personalets holdninger, og om våre antagelser stemmer opp mot det funnene våre sier. Etter det skal vi se på den motstanden barnehageansatte møter når det kommer til temaet om barns seksualitet og kjønnsidentitet.

6.1 Hvordan er personalets forståelse og holdninger

I forberedelsen til denne bacheloroppgaven hadde vi en spørreundersøkelse som vi sendte ut til barnehageansatte. Før spørreundersøkelsen hadde vi en antakelse om at eldre ansatte var mer fordomsfulle enn det yngre personalet. Dette var fordi vi antok at de ikke var like oppdatert på informasjonen angående barns seksualitet og kjønnsidentitet. Dette føler vi ikke stemmer når vi har lest spørreundersøkelsen, da det var jevnt over positive holdninger fra de eldre. Det vi merket som skilte seg mest ut, var det ene svaret som kom fra en tydelig kristen person. I svarene hennes merket vi en tydelig motstand mot barn som falt utenfor hetero- og kjønnsnormen som er i samfunnet vårt. Alderen hennes var ikke av den eldre garde, og vi kan derfor konkludere ut fra spørreundersøkelsen at alder ikke har noe å si.

En annen antagelse vi hadde når det kom til personalet i barnehagen, var at de med høyere utdanning var mer åpen til barns seksualitet og kjønnsidentitet enn de med lavere utdanning. Etter gjennomgang av spørreundersøkelsen oppdaget vi at det ikke er noen konkret sammenheng mellom utdanning og svarene som kandidatene kom med. Det kan være flere grunner til at dette er tilfelle. Den ene grunnen er fordi det er ujevnt fordelt når det kommer til hvem som har svart. 3 av 23 av svarene kom fra barne- og ungdomsarbeidere, og resten kom fra førskolelærere/barnehagelærere. En annen mulig årsak er fordi det gjerne ikke er så stort skille i hvilken kompetanse man får når det kommer til barns seksualitet og kjønnsidentitet gjennom utdanningen sin. Når vi sjekker emneplanen til barnehagelærerutdanningen på HVL og søker i den, ser vi at eneste som står om seksualitet er om seksuelle overgrep og hvordan man forhindrer dette. Når vi dermed søker opp kjønn eller kropp så står det ingenting. Vi føler selv at vi har hatt veldig lite undervisning rundt både barns seksualitet og kjønnsidentitet i løpet av våre studieår.

Barn i barnehagealder er undrende mennesker preget av nysgjerrighet. "Små barn er nysgjerrige og interessert i å finne ut av det meste. De er rett og slett små forskere som undersøker alt som kommer i deres vei med iver og glød." (Drugli, 2019). Det kan bli slitsomt for en barnehagelærer å svare på så mange spørsmål på kort tid. Selv om det kan være frustrerende, er det alltid viktig at vi tar oss tid til å svare på disse spørsmålene fra barna. I det ene svaret fra spørreundersøkelsen skriver den ene barnehagelæreren at "Barns seksualitet er preget av nysgjerrighet, og har stor betydning for utviklingen av seksualitet i voksen alder. Hvordan vi arbeider med barns seksualitet i barnehagen har stor betydning for glede, mestring og trygghet knyttet til egen kropp, og ikke minst det å sette grenser og akseptere andres grenser." (Vedlegg 1, s. 12).

Det er viktig at man svarer på en respektfull måte og at kunnskapen som vi gir barna er korrekt. Noen spørsmål kan være vanskeligere å svare på enn andre. Når det kommer til spørsmål fra barn som omhandler kjønn og seksualitet, er det spesielt viktig å svare på spørsmålet på en kunnskapsrik måte.

Uansett hvilke holdninger og verdier du har til kjønn og seksualitet, er det viktig at vi svarer på spørsmålene barna har. Tholin hevder at holdningene våre kan komme til syne når vi forholder oss til andre mennesker (Tholin, 2021, s.57). Hun forteller oss videre at handlingene våre blir styrt av vår tenkning om barna i barnehagen (Tholin, 2021, s.59). Vi vil støtte oss på disse utsagnene og mener at hvordan vi ser og møter barna vil påvirke dem på flere måter. Aasland forteller oss "Måten barn blir møtt av voksne på, kan sette varige spor. Enkelte vil slite med skam og skyldfølelse gjennom barn- og ungdomstiden og langt opp i voksen alder". (Aasland, 2021, s.74) "Hun forteller oss videre at det er vårt ansvar at barn får nødvendige kunnskaper om seksualitet og hele kroppen.

Hvordan vi møter barna i barnehagen, har stor påvirkning på barns syn om seg selv og andre. Aasland hevder at "Holdningene de voksne viser, kan gjøre barn flaue, usikre og skamfulle - eller det motsatte: stolte, glade og kunnskapsrike." (Aasland, 2021, s.77) Enkelte ansatte i barnehagen kan oppleve spørsmål som omhandler kjønn og seksualitet som upassende og/eller ubehagelige, og kan ende opp med å ikke svare på spørsmålene barna har, eller fortelle barna at det er "feil" å stille slike spørsmål. Det kan være flere grunner til at vi opplever slike spørsmål som ubehagelige og upassende. Her er det viktig å huske på at vi er her for barnas beste og dette må være i tankene våre hele tiden og at vi tenker over hvordan våre holdninger kommer til syne for barna. Vi merker at for flere kan det være vanskelig å

snakke om barns seksualitet og kjønnsidentitet, ifølge undersøkelsen. Som vi så var det bare 2 av 23 som snakket om ulike samliv, familier og seksuelle orienteringer. Fra hva vi tidligere har skrevet om vanliggjøring av de som faller utenfor samfunnet, så ser vi på det som problematisk at det er så få som snakker om dette.

Det finnes flere grunner til hvorfor det er viktig å snakke med barn om kropp og seksualitet, først og fremst så har alle en kropp, og det er viktig at barn får bli kjent med egen kropp på egne premisser og i trygge omgivelser. Dette er noe flere påpeker i spørreundersøkelsen, og at de legger til rette for dette så mye som mulig innenfor trygge rammer. “Barna skal oppleve at det er ok å utforske egen seksualitet og man kan få være glad i hvem man vil uavhengig av kjønn. Barn kommer i ulike faser hvor man er mer utforskende og nysgjerrig på egen seksualitet og hvordan kroppen fungerer. Jeg vil arbeide for å møte barnas nysgjerrighet med respekt og heller hjelpe med å sette gode grenser for egen kropp og i forhold til andre barn og ikke minst voksne som ikke har lov å ta på barna på en seksuell måte.” (Vedlegg 1, svar 21). Enkelte barn man møter i barnehagen har ikke alltid foreldre eller foresatte som kan svare på de “vanskelige” spørsmålene, og derfor er det viktig at ansatte i barnehagen gir barna en mulighet til å få svar på det de lurer på. Å ha åpne samtaler om kropp og seksualitet i barnehagen kan hjelpe oss med å forebygge seksuelle overgrep, ikke bare i barnehagen, men også utenfor. Aasland hevder “[...] Det er enklere for barn å snakke med voksne om sine tanker om følelser rundt seksualitet - og seksuelle overgrep - hvis vi voksne selv har kunnskap om hva som er vanlig” (Aasland, s.78). Det er derfor viktig at de voksne er trygge på både kunnskapen de har til tematikken, at de er trygge nok til å snakke med andre, og ikke minst at de er trygge på seg selv i sin egen kropp og sin egen seksualitet. Det samme forteller interesseorganisasjonen Redd Barna, når de hevder at barn ikke forteller om seksuelle overgrep da de ikke stoler på voksne, eller rett og slett ikke vet hva seksuelle overgrep går ut på. (Redd Barna, u.å.) Derfor er det igjen viktig at barn har trygge voksne som de kan fortelle om ubehagelige eller forvirrende hendelser som de har opplevd. Når vi ser på spørreundersøkelsen ser vi at flere ansatte virker trygge når det kommer til barns kropp og forebygging av overgrep. Flere skriver at det er viktig å lære barna om grensesetting, riktige begreper som man bruker om kroppen og flere bruker bøker som hjelpemidler.

6.2 Motstand rundt seksualitet og kjønnsidentitet i barnehagen

Etter å ha lest spørreundersøkelsen fant vi ut at barnehageansatte ikke møter så ofte på direkte motstand, men heller skepsis og usikkerhet. Inntrykket vårt er at foreldrene og noen ansatte var fylt med usikkerhet, som kom frem som at de var skeptiske og at det dermed ble indirekte motstand. Det er flere grunner til at dette kan oppstå, men vi konkluderte med at dette også handlet om mangel på kunnskap og kompetanse etter hva Aasland (2021) skriver om at “Kunnskap kan være nødvendig for å kunne hjelpe barn til å få et trygt og godt forhold til kroppen sin og bli stolt og glad i seg selv og sine følelser også sine seksuelle følelser” (Aasland, 2021, s. 7).

En av personene i undersøkelsen svarte at når hun snakket med foreldre og begrunnet viktigheten av å snakke om seksualitet med barna, som grensesetting, bli trygge på seg selv og dele hvis noe ubehagelig eller ulovlig skjer med barna. Rosa kompetanse (vedlegg 2) nevner dette og sier at “foreldresamarbeid er jo alltid en prosess, og det handler om relasjon og kontekst” (RK, vedlegg 2). De nevner videre at det er viktig å snakke med foreldre om hva tematikken faktisk handler om. Videre sier de at “dette handler noe så enkelt som at folk er forskjellig, og det er flott” (RK, vedlegg 2). De påpeker at det er viktig å få frem at det er det man skal fokusere på, og gjerne i løpet av hele året. Pride-markering er en markering som burde gå på barns premisser, men at det er den vanliggjøringen i hverdagen som er viktig. Noe de også påpeker er at man burde snakke med foreldre om at det er disse tingene som er Pride, ikke at det er en politisk markering.

Eidhamar & Leer-Salvesen (2016, s. 125) sier at det er et ulikt syn på hvilken informasjon barna skal få når det kommer til barns seksualitet. De skriver videre at noen foreldre setter pris på at barnehagen snakker om dette, men at det er viktig med foreldresamarbeid når det kommer til disse temaene. «I noen tilfeller kan en enkelt familie ha ønsker som avviker fra barnehagens vanlige opplegg. Da bør barnehagen strekke seg så langt det er mulig» (Eidhamar & Leer-Salvesen, 2016, s. 145). Barna skal og være en del av fellesmiljøet. Det er viktig at man tar hensyn til foreldre, men også barnet og helheten i barnegruppen. Hvis det er viktig for foreldre at barna ikke skal være med på for eksempel en Pride-markering, så kan foreldre bruke foreldremandatet sitt til å reservere seg mot at barna sine deltar. Vi så og i spørreundersøkelsen at det var en gutt der foreldrene ikke ville at han skulle ha fletter i håret sitt (Vedlegg 1, svar 21). Dette er da noe barnehagen må ta hensyn til.

Vi observerte også i spørreundersøkelsen at noen barnehageansatte hadde «kun møtt motgang internt i barnehagen, av eldre kollegaer som synes det bare er tull, eller av ledelsen, som ikke vil markere regnbuedagene» (Vedlegg 1, s. 16). Her er det en konflikt i personalgruppen om de skal markere Pride. Eidhamar og Leer-Salvesen (2016) påpeker at det kommer til å oppstå uenigheter innad i personalgruppen. Her er det viktig hvordan man takler det, og at man ikke går til personangrep. Hvis man går til personangrep, kan konflikten ende opp med å bli destruktiv for personalsamarbeidet. Det er derfor viktig å være åpen for andres tanker og meninger, da kan man ha en konstruktiv dialog. Disse dialogene kan føre til nytenkning og vekst.

7.0 Avslutning

Gjennom arbeidet med denne bacheloroppgaven har vi hatt fokus på barns seksualitet og kjønnsidentitet. Vi har i tillegg hatt fokus på hvordan personalets holdninger og forståelse er når det kommer til denne tematikken, samt om hvordan disse holdningene kan påvirke hvor trygge barn er på seg selv når det kommer til deres egen seksualitet, grensesetting og kjønnsidentitet. Barns seksualitet og kjønnsidentitet er et svært tabubelagt og kontroversielt tema å snakke om. Vi har derfor synes det har vært spennende å arbeide med et så “kontroversielt” tema da vi føler det ofte ikke blir snakket om spesielt siden det er et tema som handler om barn. Dette har vært både innholdsrikt, utfordrende og lærerikt å observere de ulike meningene som finnes rundt denne tematikken. Vi har fått innsyn i de forskjellige synspunktene til både privatpersoner, interesseorganisasjoner og ulike barnehageansatte ut fra ulike nettsider, artikler og ikke minst spørreundersøkelsen vår.

Under forarbeidet med denne bacheloroppgaven synes vi det var utfordrende å finne relevante og gode teorier og artikler som passer til dette temaet. Og selve arbeidet med denne bacheloroppgaven har vært krevende grunnet dette. Når vi fant teori og ulike former for artikler som Hellesund, Eidhamar & Leer-Salvesen og Aasland føler vi at vi har klart å belyse og svare godt på problemstillingen vår. Samtidig merker vi at gjennom å jobbe med disse artiklene og teoriene så har vi utvidet vår kompetanse innenfor dette feltet. Ut ifra dette vil vi nå svare på vår problemstilling; *“Hvordan er personalets holdninger og forståelse for barns seksualitet og kjønnsidentitet?”*

Gjennom spørreundersøkelser med ansatte i forskjellige barnehager, har vi fått en bedre oversikt over hvordan de arbeider med temaet, og ikke minst hvilke tanker og holdninger de har rundt det.

Vi har konkludert med at temaet blir snakket mindre om enn det den burde når vi ser på hva Aasland skriver om åpenhet og trygghet for barna. Vi merker selv at de fleste som svarte på spørreundersøkelsen sier at de er bevisst over tematikken, spesielt når det kommer til temaet seksualitet. Noen av de som svarte på spørreundersøkelsen vår, fortalte oss at de snakket om barns seksualitet og kjønn. De svarte og at de ikke snakket like mye kjønnsidentitet i barnehagen, da de mener at barn skal være barn og at barn må få utforske dette selv på sine egne premisser. Videre forteller de oss at det ofte synes tema som omhandler barns seksualitet og kjønnsidentitet er kleint og ubehagelig å snakke om. Ut ifra hvordan vi tolket svarene deres snakker de om tematikken barns seksualitet i barnehagen. Svarene deres bærer preg av at de snakker om temaet i et lys heteronormativitet og tokjønnsnormatikken. De skriver mye om at de snakker med barna om deres egen kropp og grensene som de selv setter. Vi føler at det virker som de er lite bevisst om det å være skeiv og utenfor de vanlige samfunnsnormene.

Gjennom arbeidet med bacheloroppgaven vår har vi lært mye. Vi har ikke bare lært om barns seksualitet og kjønnsidentitet eller personalets holdninger rundt dette temaet. I tillegg har vi lært mer om våre egne holdninger og fordommer som vi ikke var klar over at vi hadde. Vi opplevde at vi hadde flere fordommer mot de eldre ansatte og de med lavere utdanning i barnehagen, da vi tenkte at det var disse ulike ansatte som hadde en utdatert tankegang, fordommer og mindre kompetanse rundt temaet. Dette var noe noen antagelser som vi har ønsket å forske på, og som vi føler at vi har fått bekreftet eller avkreftet. Dette opplevde vi at det var feil, og at det var oss selv som var fordomsfulle.

En annen antagelse vi hadde i forkant av arbeidet med bacheloroppgaven, var at vi ble møtt med mye motstand fra foreldrene til barna i barnehagen. Når vi stilte spørsmålet i spørreundersøkelsen, så vi at svarene var ikke i samsvar med tolkningene våre. De fleste ansatte forteller nemlig at de ikke møter på mye motstand fra foreldre, men heller skepsis overfor tematikken.

Vi tror og antar at vi som går barnehagelærerstudiet, kan ha lett for å bli fordomsfulle mot eldre ansatte, assistenter og fagarbeidere og foreldre. For at dette ikke skal skje videre, så må vi tenke over hvordan vi snakker om de forskjellige ansatte og foreldrene i barnehagen. Utdanningen du har, og den aldersgruppen du er en del av, har ifølge vår undersøkelse ingenting å si om hvilke fordommer og normer du har overfor barns seksualitet og kjønnsidentitet. Ifølge undersøkelsen virker det mer som at for lite kompetanse og erfaring er det som gjør at man blir mer skeptisk, usikker og føler det er ubehagelig.

7.1 Veien videre

For veien videre tenker vi at det først og fremst er viktigst at denne tematikken blir mer snakket om og satt lys på. Vi må tørre å sette oss selv i ubehagelige situasjoner og legge vekk fordommer og tenke på hva som er best for barna, og ikke tenke at noe er “kleint” og ukomfortabelt. Aasland snakker nemlig om viktigheten i at barn har mulighet til å ha trygge voksne rundt seg. Det at vi møter barnas spørsmål med åpenhet og respekt er viktig for at barn skal føle på stolthet over egen kropp og identitet, istedenfor å føle på skam som kan være med på å hemme identiteten deres over lengre tid.

Vi har med dette arbeidet fått et større overblikk over hva barns seksualitet og kjønnsidentitet betyr, og vi føler har fått mer kompetanse rundt tematikken. Derfor mener vi at alle ansatte i barnehagen burde få kunnskap og kompetanse om. Dette burde først og fremst starte med høgskolen. Vi mener det burde snakkes mer om slike vanskelige og ubehagelige temaer i forelesninger, og opplever at det er lite pensum rundt dette, og dette mener vi burde endres.

Hvis man allerede er utdannet så finnes det ulike gode kurs og workshops man kan ta for å få utvidet og frisket opp sin kompetanse når det kommer til barns seksualitet og kjønnsidentitet. Det var derfor viktig for oss å inkludere Rosa Kompetanse i denne bacheloroppgaven, da dette er en god ressurs for barnehager å bruke.

Til slutt så er det viktig at vi kontinuerlig arbeider med vanliggjøring i barnehagen. Vi må være bevisst på hvordan vi snakker om alle de unike og ulike menneskene i denne verden, og finne måter å snakke om tematikken i hverdagslige situasjoner i barnehagen. Vi må snakke sammen som kollegaer og som et team, og dermed finne ut hva som fungerer best for både

enkeltmenneskene som er barna, personalet og foreldre, og hele barnegruppen som er i barnehagen. Vi må være bevisst på våre holdninger og verdier, og hvordan vi snakker om andre mennesker. Dette gjør at alle føler seg inkludert, respekterte og ikke minst vanlige.

8.0 Litteraturliste

Aasland, M. W. (2021). *Barna og seksualiteten* (2. utgave). Cappelen Damm akademisk.

Bakken, Y., & Lindhart, E. M. (2021). Tanker fra barnehagen: Personalets refleksjoner om egne erfaringer med kjønn og likestilling. I R. Faye, E. M. Lindhardt, B. Ravneberg, & V. Solbue (Red). *Hvordan forstå fordommer?: Om kontekstens betydning - i barnehage, skole og samfunn* (s. 200-211). Universitetsforlaget.

<https://www.idunn.no/doi/10.18261/9788215041261-2021-09>

Bufdir. (U.Å.) *Barn og seksualitet*.

<https://www.bufdir.no/foreldrehverdag/skolebarn/utvikling-selvstendighet-og-selvfolelse/barn-og-seksualitet/>

Busch, T. (2022). *Akademisk skriving for bachelor - og masterstudenter*. Fagbokforlaget.

Celdran-Johannesen, N. P. (2022, 27. juni). *Pride handler ikke om å benekte biologi, men å om å skape større forståelse for hva kjønn og identiteter er*. Barnehage.no.

<https://www.barnehage.no/identitet-mangfold-pride/pride-handler-ikke-om-a-benekte-biologi-men-om-a-skape-storre-forstaelse-for-hva-kjonn-og-identitet-er/234323>

Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt forlag.

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7th ed.). Gyldendal Norsk Forlag AS.

<https://akademika.vitalsource.com/books/9788205543096>

Drugli, M., B. (2019). *Små barns undring - en ressurs i hverdagen*. Utdanningsforbundet.no.
<https://www.utdanningsforbundet.no/medlemsgrupper/barnehage/barnehagedagen/barnehagedagen-2019/sma-barns-undring--en-ressurs-i-hverdagen2/?fbclid=IwAR01sS5aYLdHZsm5Y16jQs0hS5dtwASywTH32qiFOX9cVpwsnYaZgCB5000>

Eidhamar, L. G., & Leer-Salvesen, P. (2014). *Nesten som deg selv: barn og etikk*. Cappelen Damm akademisk.

Fosshaugen, K., & Bertelsen, B. E. (2021, 6. august). *Motstand (antropologi)*. SNL.no.
<https://snl.no/motstand - antropologi>

Hellesund, T. (2021). «Vanliggjøringens potensial: Homofili og andre «fundamentale forskjeller». I M. V. D, Lippe. (Red.), *Fordommer i skolen: Gruppekonstruksjoner, utenforskap og inkludering* (s. 341–368). Universitetsforlaget.
<https://www.idunn.no/doi/10.18261/9788215037417-2021-15?fbclid=IwAR1Tn2zoJMdlOn9BNFFuhCt3xTy6klBHQjwFXwCxTdUH-iIqtvG1Ug6lCRo#sec-4>

Johansen, Ø. (2018, 27. juni). *Når Oslo feirer “Pride” markerer denne barnehagen “Stolthet”*. Barnehage.no.
<https://www.barnehage.no/espira-mangfold-rosa-kompetanse/nar-oslo-feirer-pride-markerer-denne-barnehagen-stolthet/126901>

Jæger, H., & Dahl Bergsland, M. (Eds.). (2022). *Bacheloroppgaven* (s. 15-49). Cappelen Damm.

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Utdanningsdirektoratet.
Hentet fra:
<https://www.udir.no/contentassets/5d0f4d947b244cfe90be8e6d475ba1b4/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf>

Olsson, S.V., & Solvang, F. (2018, 7. juni). *Reagerer på at barnehager arrangerer Pride*. NRK.no
<https://www.nrk.no/norge/reagerer-pa-at-barnehager-arrangerer-pride-1.14074299>

Skeiv Ungdom. (U.å) *Skeiv a - å*.
<https://skeivungdom.no/skeiv-a-a/>

Stiftelsen Morfarbarn. (U.å). *7 grunner for ikke å delta i Pride-parader*.

<https://morfarbarn.no/file/7-grunner-for-ikke-a-delta-i-pride-parader.pdf>

Tholin, K. (2021) *Profesjonsetikk for barnehagelærere* (2. utgave). Fagbokforlaget.

8.1 Vedlegg 1:

Sammendrag fra spørreundersøkelsen

Spørsmål 1: Hva er alderen din?

23-64 år

Spørsmål 2: Hvilke erfaring/kompetanse har du?

Svar 1: Pedagogisk leder

Svar 2: Utdannet barnehagelærer og jobbet som vikar i en barnehage i 3 år før det

Svar 3: Barnehagelærer

Svar 4: Barnehagelærer/pedagogisk leder 4 år, pedagogisk medarbeidere 13 år

Svar 5: Barn og ungsomsarbeider

Svar 6: Barnehagelærer

Svar 7: Eg har jobba som barnehagelærer/pedagogisk leiar i 17 år -slutta for ca 1 1/2 år sidan.

No jobbar eg som miljøterapeut på eit Aktivitetstun for utviklingshemma.

Svar 8: Førskolelærer

Svar 9: Førskolelærer, psykiatrisk helsearbeider

Svar 10: Daglig leder 6 år. Barnehagelærer 23 år

Svar 11: Barn og ungdomsarbeider Barn med særskilte behov

Svar 12: Barnehagelærerutdanning og master i spesialpedagogikk

Svar 13: Bachelor barnehagelærer - 4 års erfaring

Svar 14: 280 stp utover bhg lærer utdanning. 20 års erfaring. 15 av dem som styrer

Svar 15: Sykepleier

Svar 16: Barnehagelærer i 7 år, jobbet i 3 forskjellige barnehager

Svar 17: Barne-og ungdomsarbeider

Svar 18: 1 år som barnehagelærer

Svar 19: 10 år førskolelærer

Svar 20: 3 år som barnehagelærer

Svar 21: Pedagogisk leder med 11 års ansinitet.

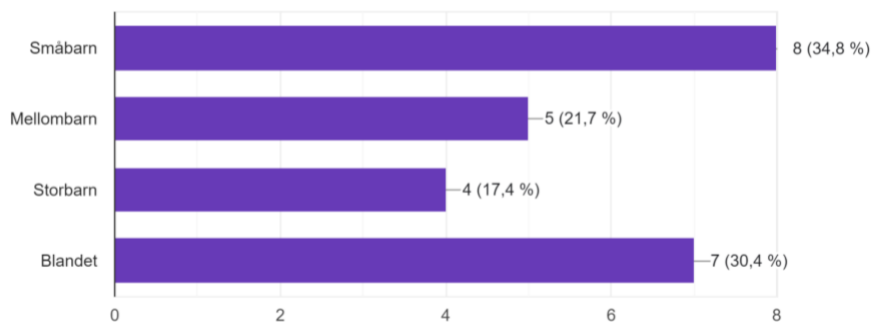
Svar 22: Pedagogisk leder

Svar 23: Jobbet i 4 år. har Bachelor i barnehagelærer

Spørsmål 3:

Hvilke avdeling er du på?

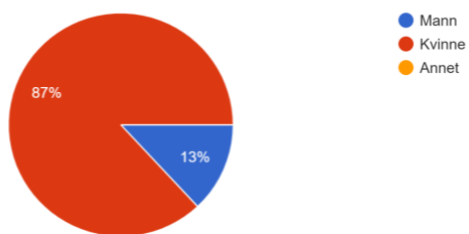
23 svar

Spørsmål 4:

Hvilket kjønn identifiserer du deg som?

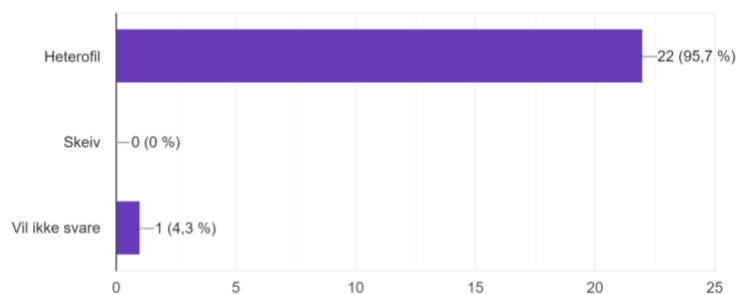
23 svar

Spørsmål 5:

Hvilke seksualitet har du?

23 svar

Spørsmål 6: Hva er ditt syn på barns seksualitet?

Svar 1: Åpen. Ønsker at de skal blir trygge i sin egen kropp.

Svar 2: Synes det er et veldig viktig tema, men som er utfordrende å ta opp. Jeg vet gjerne hvordan jeg ville lagt det fra pedagogisk mens noen foreldre/voksne synes det kan være upassende/for tidlig osv

Svar 3: Godtar alle uansett legning

Svar 4: Avslappet. Tenker på det som naturlig

Svar 5: At alle barn har behov for å utforske sin egen seksualitet.

Svar 6: Det er en privatsak som bør påvirkes minst mulig. For mange valg i for ung alder skaper usikkerhet og angstproblematikk dersom ikke veiledes av kompetente voksne. De fleste ungdommer med utfordringer ang. kjønnsidentitet er personer med angstproblematikk. Les statistikk om diagnose fra USA til transpersoner.

Svar 7: Barn er nysgjerrige - både på egen og andre sin kropp. Det er viktig å snakke med barna om det dei er oppteken av - ta dei på alvor.

Svar 8: Bibelsk syn

Svar 9: Det er tema som er viktig for å forebygge vold og overgrep.

Svar 10: En naturlig del av barns utvikling

Svar 11: Barn er født med egen seksualitet men det må ikke forveksles med voksent seksualitet.

Svar 12: Barns seksualitet er preget av nysgjerrighet, og har stor betydning for utviklingen av seksualitet i voksen alder. Hvordan vi arbeider med barns seksualitet i barnehagen har stor betydning for glede, mestring og trygghet knyttet til egen kropp, og ikke minst det å sette grenser og akseptere andres grenser.

Svar 13: Utforskende og at det ikke kan sammenlignes med det voksne tenker på som voksen seksualitet

Svar 14: Min oppdragelse preger meg, jeg synes det kan være kleint å snakke om/ jobbe med.

Svar 15: Barn skal få lov til å være barn, utforske seg selv og andre.

Svar 16: Barn er utforskende og imiterer voksenes adferd, og må derfor få lov til å spørre om og utforske det de lurer på, uansett hva(så lenge det er lovlig så klart)

Svar 17: Alle barn er seksuelle og bør lære om deres egen seksualitet innenfor trygge rammer.

Svar 18: Mitt syn på barns seksualitet er at barnas tankegang om seksualitet er ikke lik som voksens tankegang på seksualitet.

Svar 19: At deres åpenhet og deres naturlige tilnærming er fasinerende. Undrer på når det endrer seg

Svar 20: Barn er seksuelle skapninger som voksne (ikke på lik linje selvfølgelig). Barn er i et utviklende stadie hvor det er naturlig for dem å undre og utforske egen og andres kropp, og egen seksualitet

Svar 21: Barna skal oppleve at det er ok å utforske egen seksualitet og man kan få være glad i hvem man vil uavhengig av kjønn. Barn kommer i ulike faser hvor man er mer utforskende og nysgjerrig på egen seksualitet og hvordan kroppen fungerer. Jeg vil arbeide for å møte barnas nysgjerrighet med respekt og heller hjelpe med å sette gode grenser for egen kropp og i forhold til andre barn og ikke minst voksne som ikke har lov å ta på barna på en seksuell måte.

Svar 22: Barn skal få utforske og undre seg på eget initiativ

Svar 23: At barn må få lov å spørre og ha rett på noen ordentlige svar. innen for rimelighetens grenser.

Spørsmål 7: Hvordan jobber deres avdeling med barns seksualitet?

Svar 1: Vi er åpne og hjelper dem å sette grenser for sin egen kropp. Vi benevner alle kroppsdeler og forteller hva de selv har.

Svar 2: Har bøker om kroppen bare

Svar 3: Snakker om seksualitet, de ulike seksualitetene og likeverd rundt det. Pride feiring

Svar 4: Vi tar det opp på avdelingsmøter hvor vi deler erfaringer og undringer.

Vi jobber ikke aktivt gjennom et program med barna men girholdet oss naturlig til deres utforskning. Vi benevner kjønnsorganer med riktig ord på samme måte som resten av kroppen.

Svar 5: Vi la de minste barna få utforske alene, mens gjerne de eldre barna snakker vi om temaet med.

Svar 6: Vi gjør ikke det.

Svar 7: Me hadde kropp som tema ein periode i løpet av barnehageåret. Eit opplegg som eg ikkje husker navnet på. Dessutan snakka me stadig om at borna sjølv bestemmer over egen kropp. Bøker.

Svar 8: I tema gjennom året blir barns seksualitet, kropp, grenser m.m jobbet med.

Svar 9: Bidra til at barna blir kjent med egen kropp og være bevist på andre sine grenser.

Svar 10: tema kroppen hvor barn blir kjent og bevisst på egen kropp, følelser og grenser. Gjennom sang og bevegelse, bøker, samtaler mm. Alderstilpasset.

Svar 11: Gjer barn trygge på seg og kroppen sin.

Din kropp.

Fjerne skam og Våge å svare på vanskelige spørsmål

Svar 12: Vi snakker om kroppen, lærer navn på kjønnsorganer. Vi snakker om hva som er lov og ikke lov, for eksempel at det er lov og greit å ta på sin egen tiss, men at det er en tid og

sted for det. Vi snakker også om grenser, og at barna bestemmer over sin egen kropp og hva det innebærer. For å gi barna bedre forståelse av hva dette innebærer, slik at det ikke bare blir tomme og uforståelige ord, bruker vi gjerne bøker i samlingsstunder eller helt spontane situasjoner i hverdagen.

Svar 13: Vi jobber med hvilke soner som er sine, grenser og hva som er lov på seg selv eller andre

Svar 14: Årlig tema om kropp og grenser.

Svar 15: Jobber mot at alt er mulig.

Svar 16: Jobber veldig lite med det bevist, men har fokus på forebygging av overgrep, som at en ikke skal ta på andre sine kjønnsdeler uten å få lov osv

Svar 17: Vi lærer om seksualitet, forskjellige familier, hvordan barn blir til (aldersavhengig), navn på kjønnsdelene, grenser, vonde og gode hemmeligheter.

Svar 18: Vi jobber ikke så veldig mye med det. Men vi snakker om kroppen vi sang «hode skulder kne å tå» og «lille Hasse hare». Siden jeg er med 1-3 åringer så er ikke helt den stimuleringen så synlig som storebarn med «seksuelle leker» som lege, mor far og barn.

Svar 19: Ikke så nye akkurat nå, men skal igang med et prosjekt hele neste år

Svar 20: Vi har fokus på grensesetting i forhold til egen kropp, hvem voksne som har lov til å hjelpe på toalettet/med bleieskift, at de har lov til å si nei og bestemme selv over egen kropp, og gi barna svar på det de er nysgjerrige på

Svar 21: Ettersom jeg arbeider på en småbarnsavdeling, opplever vi sjelden at barna uttrykker seg seksuelt. Vi har nok derfor ikke arbeidet bevisst i forhold til dette tema, annet enn at vi har vært kurset i forhold til hvordan vi vil håndtere en situasjon hvor vi mistenker seksuelle overgrep hos barn. Men det er gjerne et tema vi burde ta opp og diskutere hvordan vi kan arbeide mer rettet mot dette.

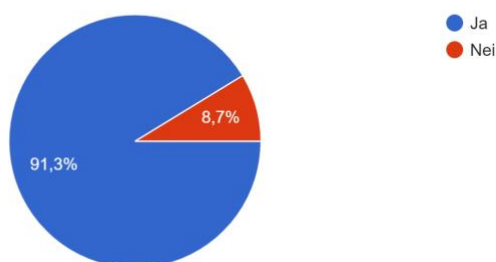
Svar 22: Vi snakker med barna og leser bøker med fokus på forskjellige kropper. Snakker om ulike samliv.

Svar 23: Vi har hatt barn som er veldig nysgjerrige, så vi har hatt samlinger der vi snakker om kropp, forskjell gutt og jente. at barnet sjølv bestemmer over egen kropp og hva som er sosialt akseptert. at når vi er med folk og i barnehagen skal vi ha klær på oss.

Spørsmål 8:

Er barns seksualitet noe du er bevisst på?

23 svar

Spørsmål 9: Hva mener du om de tradisjonelle kjønnsrollene?

Svar 1: Jeg vil si noen ting er arvelig, men synes det er viktig at barn får oppleve ulike kjønnsroller. Vi er veldig fornøyde med å ha 50/50 menn på avdelingen som gjør at barna får se at vi deler rollene likt uansett.

Svar 2: Dette spørsmålet skjønnte jeg ikke helt..

Svar 3: Mener det er kvinne og menn, men interesserer og følelser trenger ikke vær være kjønnsbegrenset

Svar 4: Har ikke noen spesiell mening. La folk leve sånn som de mener er best for dem

Svar 5: Jeg mener at folk ska få være den de ønsker, men at det i hovedgrunn er mann og kvinne.

Svar 6: De bør utfordres.

Svar 7: Eg har prøvt å vera bevisst på det (trur eg) både i forhold til barna, leker, rollelek osv. Feks at gutter kan kle seg i kjoler og jenter i dress. Gutter kan stelle baby mens jenter fikser hytter osv

Svar 8: At det er det som er rett og riktig og at vi heller burde utvide horisonten på hvordan den tradisjonelle jenta eller gutten burde se ut, gjøre, ikke gjøre, være, ikke være, etc.

Svar 9: At det er utdatert med tanke på dagens samfunn og kultur.

Svar 10: - Tenker at gutter og jenter må få like muligheter i barnehagen
- vi har fremdeles en vei å gå både i forhold til hvordan vi tenker rundt kjønn og hvordan vi ordlegger oss i forhold til ulike kjønn

Svar 11: Jeg følger utviklingen, me er i 2023 og må være oppdaterte med kompetanse og seneste forskning

Svar 12: Gammeldags og utdatert. På min avdeling kler guttene seg ut i kjole like mye som jentene leker med biler. Jeg tenker det har mer med interesser å gjøre, enn med kjønn.

Svar 13: De hindrer videre utvikling og muligheter senere i livet

Svar 14: Jeg er nok litt «rødstrømpe»

Svar 15: De gode gamle kjønnsrollene. Det er den riktige måten og leve, formere seg og utvikle verden.

Svar 16: Mener ar de er utdaterte, men at de dessverre henger igjen i en del barnehager

Svar 17: Alle barn er født gutt eller jente fra naturens side (sett bort fra de få som er tvekjønnet), men alle har rett til å identifisere seg som de de føler passer de best.

Svar 18: Jeg mener det er bare to kjønn, men det finnes ikke noe som heter gutt og jente farge, etter min mening.

Svar 19: Opplever at det ofte er en forskjell, men alltid noen unntak. Har tenkt at det kun «påtvunget» barna, men opplevde tidlig en forskjell i interesser hos mine to barn(gutt og jente), selv om vi hjemme er svært bevisst på å ikke påvirke her.

Svar 20: Synes det er kjedelig at barn i dag fortsatt sier det er jente- og guttefarger, jente- og gutteleker osv. Håper neste foreldregenerasjon er forbi det

Svar 21: De tradisjonelle kjønnsrollene er ikke av stor betydning i samfunnet lengre. Alle har mulighet til å bli hva de vil når de blir store, så vi vektlegger ikke tradisjonelle kjønnsroller på en slik måte i barnehagen. Vi har fokus på fellesskap og samhold, og prøver å oppmuntre barna til å gjøre det de ønsker fremfor å følge tradisjonelle kjønnsroller.

Svar 22: Jeg opplever at samfunnet vi er i i dag er mer bevisst på hvordan de tradisjonelle kjønnsrollene tidligere har fungert, hvor gutter liker blå og biler, er tøffere, mer aktiv og tåler mer, mens jenter liker rosa, dukker er roligere og gråter lettere. Med det mener jeg at jeg opplever at vi i dag arbeider mer rettet mot at det er ok å leke med hva man vil, og at det finnes flere fine farger som passer til alle, og at barn uavhengig av kjønn kan utrykke sine følelser heller basert på personlighet som hvert individ. Samtidig er det fortsatt en god vei å gå videre i samfunnet, hvor man feks i butikker ser at jente- avdelingen har rosa, lilla, prinsesser osv, mens på gutte- avdelingen er det blå, sort, dinosaurer og store biler. I barnehagen bør vi også fortsette å arbeide for at vi ser individ fremfor kjønn, hvor barnet kan få leke med hva de vil og alle blir satt krav til, og møtt på en god måte uavhengig av kjønn. Man skal få føle seg som den man er. Er plass til flere kjønn i passet.

Svar 23: Jeg som er mann i barnehage går allerede imot tradisjonelle kjønnsroller. Så jeg sjølv ligger lite vekt på dette i hverdagen.

Spørsmål 10: Hvordan jobber dere med kjønn på deres avdeling?

Svar 1: Det er sjeldent vi sier at du er en jente eller at du er en gutt. Vi lar alle leke med alle lekene på avdeling og går aktivt inn for å tilby hvert barn ulike leker.

Svar 2: Vi snakker om gutter og jenter, mammaer og pappaer..

Svar 3: Forteller om kroppen og kjønnsdelene på mann og kvinne

Svar 4: Ikke aktivt. Være bevisst på hvordan vi bemøter gutter og jenter.

Svar 5: Vi er åpen for at de leker med hva de vil, hvem de vil osv.

Svar 6: Vi gjør det ikke.

Svar 7: Lite jobbing med kjønn..her har me nok snakka om gutt/ jente eller mann/dame.

Svar 8: I og med at vi har utvidet kristen formålsparagraf jobber vi med kjønn, identitet, eg, du, ut fra det. Og med dette fundamentet opplever barn vi barn som er trygge på seg selv og som ikke er berørt av dagens forvirrende samfunn.

Svar 9: Prater med barna, prøver å skape rom for sunn seksuell atferd

Svar 10: - Prøver å gi like muligheter

- Øke voksnes bevissthet rundt hvordan vi ordlegger oss og tenker

Svar 11: Alle blir akseptert og lærer om respekt og mangfold

Svar 12: Vi arbeider med likestilling uavhengig av kjønn, og fokuserer på at alle barn skal ha de samme mulighetene uavhengig av sitt kjønn.

Svar 13: Prøver å jobbe likegyldig. Unngå kalleord. Ha lekegrupper på tvers og med variert innhol

Svar 14: Vi prøver å styrke guttenes posisjon pga forskning på deres utfordringer i skole

Svar 15: Gjennom lesing og lek.

Svar 16: Prøver å få vekk begreper som gutte-og jentefarger, gutte- og jentelaget osv. Ikke rette på et barn som omtaler seg som det motsatte av sitt biologiske kjønn

Svar 17: Prøver å unngå kjønnsdeling, feks er det ikke noe som heter jente- eller guttefarger/leker. Deler opp i lekegrupper med omtrent likt antall gutter/jenter. Snakker om forskjeller på kjønn (fysisk), men også om hva som er likt.

Svar 18: Hos oss er det fokus på gutt er gutt og jente er jente.

Svar 19: Vi forskjellsbehandler ingen pga kjønn. Er bevisst at vi nevner både gutter og jenter, mammaer og pappaer når vi snakker om ting som kan tenkes som typiske kjønnsroller. At vi ser forskjellige ut, men at det ikke vi ellers er like ulike / like på alle områder uansett kjønn.

Svar 20: Vi forklarer at det er to kjønn, mann og kvinne, men som regel kommer dette bare opp i sammenheng med toalettbesøk når gutter og jenter ser hverandres kjønnsorgan. Da er det klart for dem at det er guttetiss og jentetiss.

Svar 21: Vi arbeider ikke direkte rettet mot kjønn. Men vi arbeider for at alle barn skal bli møtt for hvem de er og med deres unike personlighet og behov. Vi legger tilrette for lekegrupper basert på hvem som fungerer bra sammen/ kan ha godt av å leke sammen, og hva de selv ønsker å leke med.

Svar 22: Når det markeres pride, har vi en liten markering i bhg hvor vi har fokus på at man kan få være glad i hvem man vil uavhengig av kjønn, og at alle barn og mennesker er like verdifulle og viktig!

Svar 23: Snakker om at det ikke finnes guttefarger og jentefarger og at man kan bli det man vil uavhengig av kjønn. Snakker også om at noen er født i feil kropp.

Vi har ikke jobbet direkte med kjønn. men vi jobber med at barna skal ha like muligheter i aktiviteter uansett kjønn.

Spørsmål 11: Hva er ditt syn på barns sin kjønnsidentitet?

Svar 1: La barn være barn. La de kjenne på alle følelser de føler på og la de finne veien selv.

Svar 2: Jeg synes jeg har et «våknet» syn på barns kjønnsidentitet. Jeg synes det er viktig å snakke om hvordan vi ser ut og hvordan vi alle sammen er ulike og unike på hver vår måte. Vi har om hjertekultur som finnes i Læringsverkstedet barnehager :)

Svar 3: For lite erfaring.

Svar 4: Jeg håper at jeg lar barna være den de vil. Jeg har ikke møtt på noen toddler som har så mye åsikter om det

Svar 5: Jeg synes barn skal få utforske sin egen kjønnsidentitet fra de er små.

Svar 6: La barn være barn. Lær de heller om å kommunisere og verdsette seg selv.

Svar 7: Vanskelig - her er eg nok ganske tradisjonell. Eg prøver å møte borna på det dei tenkjer/lurer på, men mine svar blir nok farga av det eg er vant til - trur eg.

Svar 8: Bibelsk/ kristent syn.

Svar 9: Tenker det er viktig å ha respekt for at vi alle identifiserer oss på forskjellige måter.

Svar 10: Barn må få mulighet til å bli kjent med følelser, kropp, oppleve anerkjennelse for den de er og oppleve at de finnes ulike måter å identifisere seg på.

Svar 11: Eget valg. Men me skal ikkje fremprovosere men observere og støtte

Svar 12: Jeg tenker det er noe både jeg og mine kolleger trenger mer kunnskap om. Vi har egentlig ikke kompetanse til å snakke om det med barna.

Svar 13: Det er noe de får utforske og vi får støtte. De skal ha muligheten tkl å identifieresere med det de vil. Men vi må samtidig ikke være for frittflytende og støttene så man påpresser

Svar 14: Nysgjerrighet, har hatt ei jente som i perioden 2-6 år «var gutt». Dette endret seg etter skolestart. Da gikk hun tilbake til «jenteklær» og «jentesveis».

Svar 15: Barn må få lov til å være barn, de må finne ut av sin rolle, identitet, hvem de foretrekker og ikke. Men man er født enten gutt eller jente, biologisk sett. Dette lærer de i barnehagen.

Svar 16: Tenker noen ganger at barn definerer seg som et kjønn fordi de har blitt plassert der, så de vet ikke bedre, men har også opplevd barn som selv har brutt med sitt tildelte kjønn og vært mer flytende på det, noe som var helt fantastisk å se!

Svar 17: Alle har rett til å indentifisere seg som det de føler er rett før de.

Svar 18: Vi har mer fokus på det med selve indentitet. Hvem er jeg? Hva er mine gode sider? Altså lære dem å kjenne sine egen grensesetting og at de er verdifulle.

Svar 19: Det er vanskelig. Spesielt de eldste er opptatt av hvilke kjønn de er, og opptatt av å telle antall gutter og jentete. Finne mønster i om de er gutt-jente-gutt-jente. Har aldri opplevd noen som har uttalt at de føler en annen kjønnsidentitet, så håper å få mer kunnskap om dette.

Svar 20: Jeg mener barn identifiserer seg som det kjønn de er. Jeg har ikke opplevd at barn har vært i tvil om de er gutt eller jente. Jeg betrygger alltid barn som vil leke med leker som ikke er «tradisjonelle» for deres kjønn, om at alle kan leke med hva og hvem de vil. For å også understreke at det ikke finnes gutte og jenteting, går jeg selv med rosa og lilla t-skjorter og genser regelmessig i barnehagen, for å fjerne stereotypen i barnehage om at rosa og lilla er «jentefarger».

Svar 21: Barn skal få utrykke seg slik de ønsker, og de skal bli møtt med likeverd og respekt.

Svar 22: Jeg tenker at barn skal få bestemme slikt selv. Har jobbet med et søskenpar som var klassisk gutt og jente, men mor ville at de skulle være åpen for at de var ikke-bineære. Følte det var feil på barnas vegne.

Svar 23: Barn skal få lov å gjøre det dem har lyst til. om gutter vil gå i kjole eller jenter vi leke herje lek. så er det bra. barn må få lov til å leke det barna har lyst til.

Spørsmål 12: Møter dere noe motgang når det kommer til disse temaene, hvis dere jobber med dette?

Svar 1: Nei.

Svar 2: Ja, hvis gjerne noen har kort hår er de automatisk gutt og motsatt. Ved toalett besøk har det også vært snakk om at gutter og jenter ikke har samme tiss. Vi møter også på barn som gjerne vil skifte bleie men vil ha døren igjen, men i følge våres retningslinje må vi ha døren åpen (dette fordi det ikke skal være noe mistanke om seksuell overgrep).

Svar 3: Nei

Svar 4: Nei

Svar 5: Det forekommer skepsis fra voksne, men ikke i noe stor grad.

Svar 6: Nei. Flere og flere tør å si at dette er tull å dra inn i barnehage/skole. Foreldrene ønsker ikke dette.

Svar 7: Litt kanskje...eg husker det var vanskelig då me fekk bøker om Brillebjørn. Dei voksne syntes det var vanskelig å lesa at brillebjørn hadde to mødre - noko som borna syntes var heilt naturleg 😊

Svar 8: Med å vise nestekjærlyhet og ikke dømme hverandres ulikheter opplever vi lite og ingen motgang- heller til det positive. Foreldre frykter nok for denne store forvirringen og negative påvirkningen samfunnet presser ned på barna.

Svar 9: Ofte er dette temaet tabubelagt og til tider kan det være vanskelig å snakke om. Folk vegrer seg ofte for å snakke om dette temaet.

Svar 10: Opplever usikkerhet og da kan det kanskje oppleves som motstand fra både foreldre og ansatte

Svar 11: Lite

Svar 12: Noen ansatte kan synes det er ubehagelig eller ukomfortabelt å prate med barn om seksualitet, men det handler rett og slett om mangel på kunnskap om hvorfor det er viktig å gjøre nettopp det. Utover det har jeg ikke møtt på noe motgang så langt, men jeg er ennå tidlig i karrieren min.

Svar 13: Har vært nysgjerrighet og uvitenhet /kunnskapshull i foreldregruppen og blant visse ansatte

Svar 14: Ingen negative holdninger, men usikkerhet da temaet oppleves litt tabu på et vis?

Svar 15: Selvstimulering er det vi møter med jevne mellomrom. Kan nok «tøyses litt» unna av foreldre også...

Svar 16: Føler alle er på samme bølgelengde, foreldrene virker også fornøyde.

Svar 17: Har kun møtt motgang internt i barnehagen, av eldre kollegaer som synes det bare er tull, eller av ledelsen, som ikke vil markere regnbuedagene

Svar 18: Foreldre er stort sett veldig åpne. Noen kan reagere på at det er for tidlig å snakke om seksualitet, men når det forklares hvorfor (feks unngå hemmeligheter som ikke bør være hemmeligheter, lære barna å tørre å si ifra om noe som har skjedd som ikke skal skje) så skjønner de at det bør snakkes om.

Svar 19: Har ikke vært borti noe. Men om det skjer så snakker vi åpent med barna om det. Gjerne forberede meg litt på at «her er det noe» sånn at jeg kan stille meg godt til det barnet lurer på og vil ha svar på.

Svar 20: Nei. Selv om jeg vet noen synes temaet er litt vanskelig (og alle vi som jobber sammen er oppdratt i en litt annen tid) opplever jeg at alle er åpne for dette

Svar 21: Noen barn kan være fastlåst i at f.eks. biler er for gutter og dukker er for jenter, men det er som oftest i enkeltsituasjoner som ordnes opp av voksne. Som oftest leker de som sier slikt selv med «motstridende» leker kort tid etterpå. I møte med motgang forklarer vi at alle kan leke med hva de vil, og at det ikke er ting som heter gutteleker og jenteleker. Alt er leker som kan brukes av alle.

Svar 22: Vi har opplevd foreldre som ikke ønsker at gutten får fletter i håret hvis det har langt nok hår til det, selvom barnet ønsket det. Eller at foreldrene ikke liker så godt at gutten

ønsker å ha på seg kjole eller skjørt. Men stort sett er ikke dette er problem vi opplever på vår avdeling som er med de minste barna.

Ikke noe seriøst. Eneste var moren i forrige svar.

Svar 21: nei

8.2 Vedlegg 2:

Intervju FRI / Rosa kompetanse

1. Hvorfor er dette temaet viktig i barnehagen?

Vi finnes som et svar på ulike styringsdokument, rammeplanen, barnehageloven med kanskje spesifikt kapittel om psykososialt miljø. Ved en del krav til folk som skal jobbe i barnehagen. For at de skal møte alle mulige mennesker uavhengig av hvilken familie de er, hvilken familie et barn som vokser opp i, hvilket kjønnsuttrykk og alle ulike mennesker. Og alle ulike med fokus på kjønns og seksualitet og familie mangfold. så skal bhg ansatte på ulike måter være i stand til å skape trygge rom og sørge for gode møter med alle de ulike menneskene. Og da lønner det seg å ha litt kompetanse, kanskje kompetanse som fører til trygghet, kanskje lave skuldre slik at vi greier å være en god og trygg pedagog eller barnehagemedarbeider i møte med alle de ulike folkene.

2. Hvor mange barnehager benytter seg av dette tilbudet?

Dette varierer, Vi søker midler og er avhengig av kapasiteten og har stor etterspørsel rundt 50 oppdrag i året, 47 i fjor. Målet deres er 3000 “barnehagefolk” i løpet av et år. Og dette målet når vi.

Merker dere forskjell på dem med ulik kompetanse og høyere utdanning?

Dette er ikke noe jeg har lagt merke til, men det er heller ikke noe jeg har sett etter, dette handler jo om mye forskjellig, geografi og så videre.

3. Merker dere noen forskjell i hvilken barnehager som benytter seg av tilbudet?

Privat/kommunalt, hvor i landet, friluft/moderne, Akasia/Kidsa

Ja og nei, jeg har ikke noe statistikk på dette. Ganske mange FUS barnehager, Oslo/Viken, mest på Østlandet, men reiser ut i hele landet. Og holder også digitale kurs innimellom. Vi har vært aller minst i Møre og Romsdal og også i Finnmark, det ønsker vi å være mer. I fjor hadde vi vært i godt over halvparten av fylkene i Norge ila år, og dette er relativt god spredning.

4. Hvordan opplever dere personalets holdninger/merker dere noen reaksjoner fra personalet når dere holder foredrag? (Tenker mest på den “eldre garde” som jobber i bhg, kristent personale)

Vi opplever i de ulike kursene veldig sjeldent negative reaksjoner på noe, dette er en personlig oppfatning. Min oppfattelse er at hvis de er skeptiske så er de skeptiske før de har møtt oss. Da har de kanskje fått et inntrykk gjennom media på hva det er det de innbiller seg om hva de skal snakke om at det skal være skummelt og kontroversielt og rive ned alt av normer, vi bruker 50% av de 3 timene vi har, bruker vi om normer og om rosa og blått og det å skape større handlingsrom for barna gjennom ulike pedagogiske grep.

Og så snakker vi om kjønnsmangfold, familie mangfold bruker statistikk, med det er veldig sjeldent at vi får negative tilbakemeldinger i kursene, og heller ikke fra

Jeg har heller ikke merket at de eldre ansatte har kommet noe mer med

Jeg tenker jo at hvis man har jobbet lenge et sted uavhengig av hvor gammel man er, kan man jo bli litt sånn satt fast i måten man gjør ting på, men tenker at dette ikke er på grunn av alderen. Det er mange påkoblet folk i denne aldersgruppen.

Vi har jo hatt barnehager med kristent formålsparagraf vil nødvendigvis ikke super ivrig for at vi skal holde kurs. men vi har hatt kurs for menighetsbarnehager og både direkte vært i barnehagen og hatt bydel kurs hvor alle barnehagene har vært med på kurs.

Jeg opplever at selv om vi har ulike utgangspunkt og ulike perspektiv, så finner vi oss veldig i det som det faktisk handler om. Vi er alle ute etter barnas beste og vi må finne ulike måter på hvordan vi skal komme dit, eller jobbe med dette. Vi er opptatt av å ikke ha en moralsk pekefinger, eller å fortelle hvordan man skal gjøre jobben sin, vi gir folk verktøy som kan sette de kan sette inn i sin arbeidshverdag og dette er vi veldig tydelig på.

5. Merker dere en endring i personalets holdninger før/etter dere har vært der?

Vi får sjeldent mulighet til å komme tilbake. Vi evaluerer alle kurs og gir ut et evalueringsskjema som de fyller ut og snakker kanskje med styre etterpå og får tilbakemeldinger om at det har vært fine refleksjoner i personalgruppen og folk føler seg inspirert.

Vi har hatt et kurs der i fri Oslo og viken så er det noe som heter regnbue fyrstårn som er en sertifiseringsprosess, dette er en litt mer omfattende kursing, og da er vi en del av det hvor vi holder kurs i dette løpet som de har, dette er mer work shop og er over flere dager over en hvis tid. Det er bare en barnehage som har fullført dette. Da holdt jeg kurs den ene dagen og var med på tre workshops. Her la jeg merke til at begrep som jeg liker å bruke, tar personalet i bruk dette begrepet. Språk har mye makt, er viktig og former bevisstheten til folk slik at vi

greier å snakke om mennesker på en respektfull og inkluderende måte.

6. Får dere tilbakemeldinger fra foreldre?

Vi holder innimellom kurs på foreldremøter, da får vi tilbakemelding fra dem. Vi holder mye av det samme kurset og er opptatt av å fortelle hva som skjer og gir kanskje oppgaver som gjør at vi tenker over kjønnsnormer og ulike ting, vi har fått mange gode tilbakemeldinger fra foreldre, men ikke fått så mye tilbakemeldinger fra foreldre som har barn i barnehagen som holder kurset.

7. Har dere noen forslag til hvordan barnehager kan jobbe med dette temaet?

Når man skal jobbe med temaet så handler om ulike sårbare grupper, så krever det at det blir gjort på en måte som føles trygg og inkluderende også for eventuelle minoriteter som sitter i rommet. Hvis barnehagen helt på frihånd skal arbeide med seksuelt mangfold, uten å ha fått tilgang til et språk som rommer folk og som holder rommet trygt, så kan det gå fint, men det kan også være veldig sårbart. Svaret er jo at vi må ha nok ressurser til å reise ut og fortsette å gjøre dette.

8. Hvordan markere Pride og Motstand fra foreldre

Jeg har ingen quick fix på dette, foreldresamarbeid er jo alltid en prosess, og det handler om relasjon og en kontekst. Og jeg synes det er hyggelig når barnehager markerer mangfold på ulike måter, men jeg synes ikke det er det viktigste du gjør. Det er jo hvordan du snakker om tematikken gjennom hele året, når dere sitter å spiser, i samlingsstunder og i garderoben. Ønsker du å markere Pride, så handler dette om feiring av mangfold på barns premisser, det som faktisk er viktig for barn. Dette handler noe så enkelt som at folk er forskjellig, og det er flott. Dette synes jeg burde være essensen i en Pride-markering. Og at vi er veldig tydelig på dette til foreldre hva det handler om og hva det faktisk ikke handler om, det er ikke en politisk markering.